

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Факультет іноземних мов

(повна назва інституту/факультету)

Кафедра англійської мови

(повна назва кафедри)

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ОСНОВІ АСПЕКТУ ЧИТАННЯ**

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав:
студент 6 курсу, 612 групи
спеціальності 014 Середня освіта
(Англійська мова та зарубіжна література)
(шифр і назва спеціальності)

Воробець Олексій Олегович
(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник:
кандидат філологічних наук, доцент

Павлович Т.І.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та
ініціали)

До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол №__ від _____ 2024 р.

Зав. кафедрою ____ проф. Єсипенко Н.Г.

Анотація

Воробець Олексій Олегович. Особливості формування перекладацької компетентності на основі аспекту читання. Спеціальність: 014 Середня освіта; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

У кваліфікаційній роботі проаналізовано основні теоретичні та практичні підходи до формування перекладацької компетентності учнів старшокласників із використанням аспекту читання. Розглянуто ефективність методів, спрямованих на вдосконалення вмінь роботи з текстами економічного спрямування. Досліджено основні труднощі, які виникають під час перекладу таких текстів, і запропоновано шляхи їх подолання. Описано етапи формування перекладацької компетентності, охарактеризовано роль читання в цьому процесі.

Ключові слова: перекладацька компетентність, читання, економічні тексти, методи навчання, труднощі перекладу.

Summary

Vorobets Oleksiy Olehovych. Features of Translator Competence Development Based on Reading Skills. Specialty: 014 Secondary education; Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

The qualification paper analyzes the main theoretical and practical approaches to the development of translation competence in students through reading skills. The effectiveness of methods aimed at improving the ability to work with economic texts is examined. The study identifies key challenges in translating such texts and offers solutions to overcome them. The stages of developing translation competence are described, and the role of reading in this process is characterized.

Keywords: translation competence, reading, economic texts, teaching methods, translation challenges.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ У УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У РАМКАХ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ.....	9
1.1 Вимоги до формування у учнів старшої школи іншомовної компетентності в читанні.....	9
1.2 Перекладацька компетентність як компонент змісту навчання іншомовного читання у старшій школі.....	19
1.3 Психолого-дидактичні передумови формування перекладацької компетентності в учнів старшої школи у курсі навчання іншомовного читання.....	22
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ У УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У КУРСІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ.....	28
2.1. Вимоги до навчальних матеріалів для навчання старшокласників перекладу.....	28
2.2. Етапи роботи з текстом для формування у старшокласників перекладацької компетентності	32
2.3. Система вправ для формування перекладацької компетентності в учнів старшої школи у курсі навчання іншомовного читання.....	34
Висновки до розділу 2.....	39
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	40

3.1 Організація пробного навчання.....	40
3.2 Проведення пробного навчання.....	44
3.3 Результати пробного навчання та їх інтерпретація.....	57
Висновки до розділу 3	61
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

На початку XXI століття розвиток глобалізації, міжнародного співробітництва та стрімкий ріст інформаційних технологій сприяють посиленню ролі англійської мови як основного засобу комунікації на міжнародному рівні. З огляду на це, формування перекладацької компетентності у школярів стає важливим завданням сучасної освітньої системи. Перекладацька компетентність є ключовою складовою професійної підготовки майбутніх перекладачів та забезпечує ефективну міжмовну і міжкультурну комунікацію. Особливо актуальною є підготовка учнів у контексті читання, оскільки текстова інформація є основним джерелом знань і професійної діяльності перекладача.

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження полягає у необхідності вдосконалення методик формування перекладацької компетентності на основі читання в учнів старших класів, зокрема в умовах глобалізації та швидкої інтеграції нових технологій в освітній процес. Потреба у висококваліфікованих перекладачах, які володіють навичками швидкого і точного аналізу текстів різних стилів і жанрів, зростає, що вимагає адаптації існуючих методик навчання до сучасних вимог ринку праці.

Об'єктом дослідження є процес формування перекладацької компетентності у старшокласників у рамках навчання іншомовного читання.

Предметом дослідження є психолого-дидактичні аспекти, що впливають на ефективність формування перекладацької компетентності на основі аспекту читання в старшій школі.

Гіпотеза, покладена в основу дослідження, полягає у тому, що експериментальна перевірка методики навчання учнів старшої школи письмового перекладу текстів економічного спрямування сприятиме:

Підвищенню рівня перекладацької компетентності завдяки інтеграції економічних текстів до навчального процесу, що дозволяє учням глибше розуміти специфіку професійного перекладу.

Формуванню практичних навичок перекладу термінології економічного характеру, зокрема при роботі з реальними прикладами текстів, такими як фінансові звіти, бізнес-договори чи ринкові огляди.

Покращенню розуміння контекстуальної залежності перекладацьких рішень, оскільки економічна лексика часто вимагає адаптації до конкретної ситуації.

Збільшенню мотивації учнів до навчання завдяки застосуванню практикоорієнтованого підходу, що враховує сучасні потреби ринку праці. **Метою дослідження** є розробка завдань, які сприяють ефективному формуванню перекладацької компетентності в учнів старших класів на основі роботи з іншомовними текстами різного рівня складності, а також розробка системи вправ, спрямованих на підвищення якості перекладацької підготовки.

Відповідно до поставленої мети і запропонованої гіпотези визначені наступні завдання дослідження:

Провести теоретичний аналіз формування перекладацької компетентності учнів старшої школи, зокрема у контексті письмового перекладу текстів економічного спрямування.

Розробити комплекс завдань, що дозволяє оптимізувати навчання письмового перекладу економічних текстів, враховуючи їхню специфіку, складність лексики та стилістичні особливості.

Провести пробне навчання учнів старшої школи за розробленою методикою, з метою перевірки її ефективності для формування перекладацьких навичок.

Проаналізувати результати експерименту, визначити рівень сформованості перекладацької компетентності та оцінити успішність методики.

Сформулювати рекомендації для вдосконалення процесу навчання перекладу текстів економічного спрямування у шкільному курсі.

Матеріалом дослідження є підручники, навчальні посібники та тексти, що використовуються у курсах навчання іншомовного читання в старших класах загальноосвітніх шкіл, а також науково-методичні праці, присвячені вивченню перекладацької компетентності.

Теоретико-методологічною основою дослідження можуть бути роботи таких учених, як Олена Чередниченко[42] та її дослідження порівняння мов як основи для перекладу, що допомагає виявити відповідності та розбіжності між мовами, що є важливими при навчанні перекладу. Вона підкреслює, що порівняння мов полегшує перекладацьку діяльність, допомагаючи розуміти культурні відмінності та лексичні варіанти в перекладі

Також варто звернути увагу на роботи дослідників, які спеціалізуються на навчанні перекладу у вищих навчальних закладах, зокрема на методах підготовки до перекладацької практики. Наприклад, у дослідженнях Білоус[41] та інших зазначається важливість психологічної компетентності перекладачів, що є необхідним аспектом у формуванні професійних навичок.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вона представляє новий підхід до експериментальної перевірки методики навчання учнів старшої школи письмового перекладу економічних текстів. Основними аспектами, що забезпечують новизну дослідження, є:

Розробка методичних рекомендацій для викладання письмового перекладу економічних текстів, що враховують специфіку цієї галузі знань та потреби сучасного ринку праці.

Проведення експериментальної перевірки, що дає змогу оцінити ефективність запропонованої методики на практиці та визначити найбільш результативні методи навчання для старшокласників.

Вивчення специфічних труднощів, з якими стикаються учні при перекладі економічних текстів, зокрема через складні терміни та концепти, що потребують глибокого розуміння економічних процесів і здатності до точного відтворення значень у цільовій мові.

Це дослідження є важливим кроком до вдосконалення перекладацької освіти в Україні, оскільки воно сприяє розвитку теорії та практики навчання перекладу економічних текстів, враховуючи новітні підходи до методики викладання та аналізу мовних та культурних аспектів.

Апробація результатів роботи. Тези на тему " Особливості формування перекладацької компетентності на основі аспекту читання" представлені на Студентській науковій конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (16-18 квітня 2024 р.)[54]. Стаття в електронному збірнику наукових праць «Магістерські студії» “Експериментальна перевірка методики навчання студентів-філологів письмового перекладу текстів економічного спрямування” (листопад, 2024) [43].

Методи дослідження:

- аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження;
- узагальнення досвіду провідних педагогів та методистів у сфері викладання іншомовного читання;
- експериментальний метод, що включає оцінку ефективності запропонованих методик через практичне їхнє застосування у класах;
- порівняльний аналіз перекладацьких вправ з різних підручників.

Теоретичне значення роботи полягає у розширенні наукових знань щодо процесу формування перекладацької компетентності у школярів на основі іншомовного читання. Це дослідження доповнює існуючі теорії методики викладання перекладу та вивчення іноземної мови, надаючи практичні рекомендації щодо інтеграції перекладу у курс навчання читання.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для розробки нових методик і навчальних матеріалів, спрямованих на вдосконалення навичок перекладу в учнів старшої школи, а також у професійній підготовці майбутніх викладачів та перекладачів.

Структура дослідницької роботи. Магістерська робота складається з трьох розділів, вступу та висновку. Перший розділ присвячений теоретичним засадам формування перекладацької компетентності у старшій школі, другий –

технології її формування, а третій – експериментальній перевірці розробленої методики. У висновках представлено результати дослідження та рекомендації для подальшого впровадження методик у навчальний процес.

Перспективою подальшого дослідження є розширення методик навчання перекладу на інші аспекти мовленнєвої діяльності, такі як аудіювання, усне мовлення та письмо, а також дослідження впливу технологій, зокрема цифрових навчальних платформ, на формування перекладацької компетентності.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ У УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У РАМКАХ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ

1.1 Вимоги до формування у учнів старшої школи іншомовної компетентності в читання

Читання - це процес, який починається з первинних процесів сприйняття. Результатом цього є розпізнавання літер/складів. Він продовжується зіставленням вимовлених і надрукованих слів (= фонологічне перекодування) для ідентифікації слів і розуміння їхніх значень. Слова пов'язані з певними характеристиками, такими як написання, вимова, морфологічні властивості та тематичні функції, для яких існує запис у нашому ментальному лексиконі. Ці знання повинні бути доступними, щоб розпізнавати слова[46, с.22]. Часто вживані слова іноземною мовою розпізнаються легше, ніж незнайомі, а морфологічно прості слова розпізнаються легше, ніж морфологічно складні. Після того, як слова розпізнані, їх необхідно поставити в контекстні зв'язки; синтаксис відіграє в цьому допоміжну роль. Мета полягає в тому, щоб зрозуміти значення речення. Оскільки речення не ізольовані, а є частиною текстового контексту, необхідно встановити зв'язки між реченнями та інтегрувати їх у текстовий контекст, наприклад, за допомогою анафоричних і катафоричних зв'язків (прямих і зворотних посилань), доки не буде досягнуто текстової зв'язності. Зв'язність стосується базових контекстів тексту; вона також включає

часові та причинно-наслідкові зв'язки, які не обов'язково повинні бути вербалізовані в тексті. Читач потребує відповідних понять (термінів) про час, простір або причинно-наслідкові зв'язки, щоб мати змогу встановити когерентність[47, с.15]. Ці окремі етапи обробки відбуваються не тільки в часовій послідовності, але й паралельно. В один момент часу читач повинен поглинути, оцінити, відфільтрувати та організувати велику кількість інформації і, перш за все, пов'язати її з тим, що він або вона вже читали раніше і принесли з собою в плані знань і досвіду. Для того, щоб успішно читати, читач повинен пов'язати прочитане зі своїми знаннями про описані факти чи події. Якщо, наприклад, відсутнє якесь поняття, читач може розшифрувати мовний знак, але він залишиться беззмістовним. Концепти не зберігаються в нашій пам'яті ізольовано, а пов'язані з іншими, утворюючи схеми, які містять наші знання про типові взаємозв'язки в тій чи іншій сфері реальності.

Читання характеризується процесами вибірконості, абстрагування та виведення. Читач повинен вміти відокремлювати важливу інформацію від неважливої (селективність). Фільтрація важливої/неважливої інформації особливо важлива при читанні довгих оповідань або романів, щоб ми могли вільно і зрозуміло ковзати по тексту, ігноруючи несуттєву інформацію. Але як читач вирішує, що є важливим? Перш за все, читач орієнтується на тему тексту. Він обирає те, що є тематично важливим. Однак, окрім цього об'єктивного критерію, відіграють роль і суб'єктивні фактори. Інтереси, нахили, емоції та ідентифікація читача спрямовують його увагу, що призводить до різного розуміння тексту різними читачами[48, с.14]. Читач також повинен вміти абстрагуватися від великої кількості детальної інформації та формувати вищі категорії/одиниці, інакше він перевантажить свою пам'ять і система читання вийде з ладу. Крім того, читач постійно виходить за межі надрукованого і читає більше, ніж написано в тексті. Він читає між рядків, зважає на те, що думають чи відчують герої твору, що могло передувати чи передувало тій чи іншій ситуації. Такі конструктивні досягнення читача називаються інференцією[49, с.19].

Це означає дві речі: з одного боку, читач додає інформацію, щоб сформувані смислові зв'язки і таким чином прийти до розуміння; з іншого боку, читач встановлює зв'язки між частинами тексту. Висновки вступають у гру там, де текст є неповним на поверхні і не робить явним багато з того, що є необхідним для розуміння. Розрізняють локальні висновки, які стосуються процесів, що відбуваються нижче рівня речення, наприклад, пов'язують частини речення або визначають опорне слово для займенника, та глобальні висновки, наприклад, виведення теми тексту або наративних намірів. Висновки - це діяльність читача, яка ґрунтується, з одного боку, на тексті, а з іншого - на його/її знаннях. Читач може читати поверхнево, робити мало висновків і таким чином створювати бідну смислову структуру, або ж читати глибше, створюючи багаті на висновки смислові структури. Якщо читач виходить далеко за межі тексту і пов'язує його зміст зі своїм суб'єктивним досвідом, асоціаціями та ідеями, це називається опрацюванням[52, с.29]. Отже, читання має специфічний для мови і читання компонент і загальний когнітивний компонент. Перший включає знання лексики та граматики; власне читацькі компоненти - це процеси, що базуються на символах; загальні когнітивні компоненти включають, перш за все, процеси міркування та вирішення проблем.

Читання другою/іноземною мовою. Згадані вище піднавички є фундаментальними для когнітивного процесу читання. Але що відрізняє читання рідною мовою (L1) від читання іноземною мовою (L2)?

1. навички володіння іноземною мовою: Оскільки читання ґрунтується на навичках усного мовлення, мовні навички L2 - під якими в першу чергу розуміють словниковий запас і граматику - мають вирішальний вплив на оволодіння читанням іноземною мовою. Занадто малий словниковий запас і брак граматичних знань обмежують здатність до читання.

2 Здатність до читання рідною мовою: Взаємозв'язок між рідною та іноземною мовами впливає на процес засвоєння іноземної мови. Ця взаємозалежність в першу чергу визначається здатністю до читання. Згідно з відомою гіпотезою взаємозалежності, яка була розроблена в контексті

досліджень білінгвізму, навички читання фундаментально набуваються лише один раз однією мовою і, таким чином, переносяться з мови, якою вони були вперше набуті, на другу. У дослідженнях іншомовного читання тривалий час точилися суперечки про те, чи і якою мірою іншомовна компетентність або навички читання, вперше набуті однією мовою, визначають навчання читання другою мовою, і якщо так, то якою мірою. Обидва фактори мають вплив, але очевидно, що проблеми з початковим читанням частіше виникають через недостатній рівень володіння іноземною мовою

3. швидкість читання: Типовим для читання іноземною мовою є знижена швидкість читання порівняно з читанням рідною мовою та коротший часовий проміжок читання, тобто здатність утримувати текстову інформацію в короткочасній пам'яті. Однією з причин повільного читання є обмежений словниковий запас і недостатня автоматизація базових навичок.

4 Знання: На відміну від читання рідною мовою, фонові знання часто є недостатніми для розуміння прочитаного; поняття або взагалі відсутні, або недостатньо диференційовані. Фонові знання - це знання, пов'язані з навколишнім світом, які, залежно від теми тексту, можуть бути визначені наступним чином: Знання про об'єкти, дії, інститути з нормами та правилами, які там діють, про соціальні конвенції, традиції та історію. Слова в тексті активізують у читача необхідні фонові знання. Ось чому словникова робота так важлива для розвитку навичок читання та розуміння конкретного тексту.

5. Здатність робити висновки: Ще одна відмінність між читачами L1 та L2 - це їхня здатність робити висновки. Читач L2 часто орієнтується на лінгвістичну основу і не робить достатньо висновків, щоб сформувати картину описаної ситуації. Це також пов'язано з тим, що важливі та неважливі смисли часто залишаються однаково активними у читачів L2. Тому навички селективного читання слід спеціально тренувати[53, с.40].

Навчання читання англійською мовою учнів старшокласників впливає на формування їх мовної та культурної компетенції [3, с. 12]. Максимально

ефективно впровадити методику навчання читання нам потрібно дотримуватися таких пунктів:

Великий відсоток ефективності навчання залежить від розуміння текстів та їх жанру, наприклад, художніх, наукових, публіцистичних та офіційно-ділових. Учні старшокласники, які вивчають англійську мову, мають сприймати зміст та деталі тексту, що вимагає від них використання різних стратегій читання.

Важливим пунктом є вміння учнів адаптуватися до різних рівней складності текстів, а також, розуміння мовних та культурних контекстів англійського тексту[12, с. 7]. Щоб покращити це, ми можемо спочатку використовувати легкі англійські тексти рівня А2 для початківців, а потім, поступово переходити до текстів рівня Б2[5, с. 14].

Читання англійською мовою стимулює учнів-старшокласників самостійно шукати нові матеріали в мережі Інтернет, а також, в бібліотеках, що в свою чергу мотивує їх навчатися самостійно і підвищує рівень обізнаності англійської культури та англійських текстів[8, с. 22].

Під час навчання старшокласників читання іноземною мовою ми можемо запровадити наступні завдання, які сприяють розвитку аналітичних навичок та критичного мислення:

Аналіз текстів іноземною мовою. В цьому завданні учні мають виділити основну ідею тексту, ключові слова та слова сполучники. Це допомагає сформуванню вміння розпізнавати структуру тексту особливості його жанру і стиль в якому він написаний[28, с. 7].

Переказ англійського тексту. Переказ англійського тексту своїми словами вимагає від учнів робити висновки на основі прочитаної інформації та пов'язувати її з власними знаннями. Час цього завдання учні практикують граматичні конструкції та словниковий запас і вимову[22, с. 14].

Формування своєї думки про текст, проходження тестів на розуміння змісту та матеріалу засвоєному під час читання. Це завдання допомагає розвивати критичне мислення, що є надзвичайно корисним в умовах сучасного

інформаційного середовища, в якому учні мають майже необмежену кількість джерел інформації [3 с. 20]. Це також допоможе краще запам'ятати прочитане.

Таким чином, за допомогою цих завдань, ми зможемо краще розвинути навички читання критичного мислення та культурної обізнаності учнів старших класів.

Існує декілька компонентів іншомовної компетентності в читанні англійських текстів.

Почнемо з лексичної компетентності. Вона охоплює словниковий запас та його використання, що необхідно для правильного розуміння текстів англійської мови

Щоб покращити лексичну компетентність, учні мають постійно знайомитися з новими словами та фразами, а також записувати їх собі у словники й вивчати напам'ять. З боку вчителя, мають бути розроблені спеціальні вправи на розуміння англомовних слів у різних контекстах, а також, на вміння правильно підібрати їх словникові значення[6, с. 15].

Важливо, щоб учні могли правильно розуміти фразеологізми та сталі вирази, що є основним для правильного розуміння змісту тексту при читанні. Читання різних жанрів літератури, а також тематичні словники та економічні тематики як для викладача, так і для учнів[3, с. 12].

Старшокласники повинні вміти розуміти значення нових слів, без їх перекладу, виходячи з контексту.

На практиці ми можемо провести під час заняття наступні завдання:

1) Тематичний словник

Учні створюють тематичний словник на основі прочитаного тексту, знаходячи нові слова, їх визначення, приклади вживання та синоніми.

Метою цього завдання є покращення розуміння англомовних слів та збільшення словникового запасу учнів[19, с. 18].

2) Гра "Знайди слово"

Під час гри одна група вербально і невербально описує значення певного терміну або слова, інша має його відгадати.

Це завдання має на меті покращити розуміння слів без контексту та вміння правильно їх використовувати[20, с. 9].

Граматична компетентність означає вивчення граматичних структур, правил, особливостей та винятків граматики англійської мови які використовуються в письмових текстах[27, с. 7]. Для покращення уміння читання викладач може запропонувати учням виконати граматичні тести та завдання, наприклад:

Групи учнів отримують декілька речень з прочитаного тексту і мають визначити граматичні структури.

"If I had known about the meeting, I would have attended."

Правильна відповідь: Це умовне речення третього типу (unreal past condition) [17, с. 9].

Компетентність, що допомагає розуміти деякі соціальні аспекти англійської мови та цілісність розуміння тексту. Учні мають розрізняти норми ввічливості в британській та американській англійській, а також звичаї, традиції та правила інших англомовних країн[13, с. 12].

Практичне завдання: Дискусія тексту

Викладач надає англомовний текст обсягом до півтори тисячі слів. Учніма надається 20 хвилин на повне прочитання і розуміння цього тексту. Наприклад, після читання статті про зміну клімату та глобальне потепління учні мають відповісти на наступні запитання:

"What are the main causes of climate change according to the text?"

"How does the author suggest we can mitigate its effects?"

3. У навчанні читання важливу роль відіграє різноманіття типів текстів, які використовуються для розвитку читацьких навичок учнів[1, с. 19]. Класифікація текстів дозволяє підібрати матеріали, що відповідають віковим характеристикам, інтересам та мовній підготовці учнів старшої школи.

Щоб заохотити учнів до читання текстів англійською мовою можна запропонувати їм декілька спеціально створених науково-популярних текстів на тематику, яка цікава конкретному учню. Так старшокласникам, які

захоплюються комп'ютерними іграми, можна запропонувати тексти, які охоплюють індустрію кіберспорту, або тексти, які розповідають про ігрові новинки для ігрових приставок. В свою чергу учням, зокрема дівчатам, яким подобається мода або б'юті сфера, можна задати тексти на відповідну тематику[11, с. 6].

Художня література та такі книги як Гаррі Поттер та Володар Перснів є гарним прикладом для того, щоб практикувати читання вдома. Використання текстів та спеціальних програм з синхронним перекладом надає можливість покращувати читання навіть для початківців[31, с. 6].

Новини та публіцистичні статті можуть покращувати формування усвідомленості та зрілості щодо політичних і економічних сфер життя. [32, с. 14]

Публіцистичні статті, новини та огляди актуальних подій сприяють формуванню свідомості учнів щодо соціальних, політичних і економічних аспектів життя. Вони допомагають учням розвивати навички аналізу та критичного осмислення інформації.

Технічні тексти такі як інструкції, статті, книги з програмування розвивають навички аналітичного мислення.

Щоб учню було комфортно читати англomовний текст і найважливіше, щоб цей процес був ефективним, потрібно враховувати вікові особливості, рівень знання мови та інтереси. Наприклад, для старшокласників доцільно вибирати тексти, які відображають їхні інтереси, такі як наука, технології, культура та мистецтво[20, с. 104].

Ми можемо виконати наступні практичні завдання

1) Аналіз науково-популярного тексту

Учень обирає статтю про нові технології у медицині та готує короткий реферат, аналізуючи основні тези та ідеї. У рефераті він вказує, як ця інформація пов'язана з його власними інтересами.

2) Читання художнього тексту

Учень читає художнє оповідання або книгу, наприклад, візьмемо роман *Сяйво*, Стівена Кінга, і виступає у ролі художнього критика та презентує свої обмірковування перед класом.

3) Публіцистичний текст

Учень читає статтю з таких видань як National Geographic або The economist і готує презентацію на тему статті в якій виражає її ключові аспекти.

4) Технічний текст

Учень має прочитати короткий текст інструкції до побутового прибора та переказати її своїми словами, спростивши всі складні терміни.

Ці завдання допоможуть учням в майбутньому краще орієнтуватися в науково популярній літературі, а також, вміння переказувати та рецензувати художній текст, робити презентації на публіцистичну тему та доступно переформулювати складні технічні терміни.

4. Складність текстів.

У навчанні читання важливо враховувати рівні складності текстів. Це дозволяє учням спокійно освоювати знання, не відчуваючи при цьому надмірного стресу. Зазвичай використовують шкалу CEFR (Загальноєвропейські компетенції володіння мовами), що складається з 6 рівнів:

A1 (Початковий): Елементарний рівень англійської мови, який містить базову лексику, наприклад, короткий діалоги та прості граматичні структури.

A2 (Початковий плюс): Учні вже здатні розуміти нескладні граматичні конструкції, а також, фрази та вирази, які пов'язані з повсякденним життям

B1 (Середній): Учні можуть розуміти до 60% від загальних непрофільних англійських текстів, а також, мати компетенцію в текстах різної тематики, такої як, навчання, робота, відпочинок, подорожі, їжа та культура.

B2 (Середній плюс): Просунутий рівень англійської мови, досягнувши якого, учні можуть розуміти основні ідеї більш складних текстів, в тому числі технічних, політичних, релігійних та публіцистичних.

C1 (Вище середнього): Рівень усвідомлення англійської, де спостерігається розуміння широкого спектра текстів на абстрактні та більш спеціалізовані теми.

C2 (Високий): Носій англійської мови. На цьому рівні користувач англійської мови здатен з легкістю розуміти практично всю інформацію, яку може зустрічати в різних англомовних текстах, не залежно чи від теми та складності, включаючи фахові та наукові[6, с. 12].

Відповідно до рівня володіння англійською мовою кожного учня, вчитель повинен адаптувати англійський текст, щоб покращити навички читання в учнів старшої школи.

Наприклад, вчитель може зменшити текст за обсягом, щоб не перенавантажувати учнів інформацією. Це дасть більше часу та дозволить сконцентруватися на основні ідеї тексту[2, с. 44]. Також, можна замінити складні граматичні конструкції більш простими. Так, ми можемо поділити одне складносурядне або складнопідрядне англійське речення на декілька простих. Одним із засобів покращення навичок читання та засвоєння інформації є використання словника. Перед початком читання тексту, вчитель має надати учням глосарій з визначенням і перекладом самих складних слів, які містяться в цьому тексті[14, с. 50]. Після закінчення ознайомлення з текстом учні можуть виконати тест на освоєння інформації.

Зробити методичну стратегію щодо розвитку іншомовної компетенції в читанні можна використати такі стратегії:

Стратегія скімінгу або сканування тексту. Перед читанням учень швидко продивляється текст на наявність цифр, дат, ключових термінів, при цьому не читаючи весь текст[12, с. 8].

Визначення змісту: Перекладач повинен звернути увагу на підзаголовки заголовки та зображення, які є в тексті[27, с. 40]

Виділення основної ідеї: після першого прочитування учні мають виділити ключові слова та основну ідею тексту [34, с. 25].

З метою розвитку критичного мислення учнів важливо поступово ускладнювати тексти та завдання. Це може включати введення текстів з різними стилістичними особливостями (художні, наукові, публіцистичні).

Практичні завдання

1) Старшокласник отримав статтю про зміни клімату та мав виділити всі цифри що є в тексті(наприклад, температура, рівень моря, кількість опадів).

2) Учнію надається хвилина, щоб ознайомитись з заголовками, підзаголовками та зображеннями в тексті, після чого, він робить свій прогноз, про що буде йти мова. Після прочитання він звіряє свої прогнози з актуальною інформацією в тексті.

3) Учнію дали уривок з художнього твору, і він мав підсумувати його основну ідею. Все це має бути викладене в одне речення разом з ключовими моментами [40, с. 14].

Таким чином, у процесі навчання старшокласників англійської мови важливо розвивати вміння розуміти значення нових слів через контекст, що сприяє покращенню словникового запасу та граматичних навичок. Завдання, такі як створення тематичних словників, гра "Знайди слово" або аналіз граматичних структур, дозволяють учням вдосконалювати своє розуміння англійської мови без перекладу та освоювати різноманітні граматичні конструкції. Окрім цього, для розвитку соціальної та культурної компетентності важливо враховувати різницю між британським та американським варіантами англійської мови. Використання різних типів текстів, таких як науково-популярні, художні, публіцистичні та технічні, дає можливість покращити читацькі навички, забезпечуючи учням доступ до актуальних тем, що відповідають їхнім інтересам. Для ефективного навчання необхідно адаптувати текст до рівня знання учнів, використовуючи стратегії скімінгу, сканування та виділення основної ідеї, а також заохочувати до роботи з текстами різного стилю для розвитку критичного мислення.

1.2 Перекладацька компетентність як компонент змісту навчання іншомовного читання у старшій школі

Перекладацька компетентність — це сукупність знань практичних навичок та вмінь, що дозволяє учням не тільки перекладати англomовні тексти, а й передавати зміст деталі тексту його стиль та культурні особливості [37, с. 40].

Щоб вміло перекладати учням потрібно високе знання граматики лексики та фонетики як мови перекладу, такі мови оригіналу. Експертиза в обох мовах допоможе точно передати інформацію та значення, як з українською англійською, так і навпаки[29, с. 18].

Оцінювання перекладацької компетенції учнів старшокласників можна проводити на основі декількох критеріїв, що оцінюють як граматичні та лексичні навички, так і культурний та професійний розвиток. Ось основні аспекти, на які варто звертати увагу:

Ось основні аспекти, на які варто звертати увагу:

- Лінгвістична компетенція
- Термінологічна компетенція
- Текстова компетенція
- Культурна компетенція
- Професійна компетенція
- Стратегічна компетенція

Розглянемо кожен з цих аспектів перекладацької компетенції у деталях, а також кроки які ми приймали для розвитку кожного з них:

1)Лінгвістична компетенція визначає якість перекладу, особливо спеціалізованих текстів, в нашому випадку, економічної тематики. Вона охоплює знання граматики, синтаксису, лексики та орфографії, як мови оригіналу, так і мови перекладу. Розвиток цієї компетенції є пріоритетним для розвитку перекладу в учнів старшокласників.

Щоб оцінити навички перекладу в учнів ми запровадили таку методику:

Для розвитку граматичного аспекту ми впровадили ряд інтерактивних завдань перекладу економічних текстів з використанням різних граматичних конструкцій. Оцінювання знання граматики відбувалося на прикладі практичних завдань з перекладу, в якому учнів стикалися з певними граматичними англійськими конструкціями. Вивчення лексичного матеріалу на основі економічних текстів допомогло розширити словниковий запас у сфері спеціалізованих текстів. Складання глосарія, а також контрольні роботи на визначення дефініції економічного терміну та його перекладу дозволило оцінити вміння учнів працювати з текстами даного типу.

2) Термінологічна компетенція є ключовим елементом при перекладі текстів економічного спрямування. Учні мають вміти правильно відтворити спеціалізовану термінологію відповідно до контексту та стандартів галузі. При оцінюванні термінологічної компетенції викладач повинен був враховувати правильний або неправильний переклад економічної термінології на прикладі спотворень сенсу тексту та його інтерпретації.

3) Текстова компетенція розвиває розуміння стилю та зв'язність тексту, а також допомагає удосконалювати адекватність та зв'язність перекладу. Особливо важливо в сучасному світі, оскільки розвиток інформаційних технологій створює величезну кількість нових економічних текстів у сфері бізнесу, міжнародних відносин та наукових досліджень.

4) Культурна компетенція визначає розуміння економічних концептів в різних англійськомовних країнах. У глобалізованому світі, де економічна інформація активно обмінюється між країнами, розуміння культурних особливостей стає необхідним для досягнення точності та адекватності в перекладі.

5) Професійна компетенція є ще одним ключовим аспектом підготовки перекладу економічних текстів[7, с.14]. Ця компетенція охоплює не тільки здатність здійснювати переклад, але й вміння аналізувати та досліджувати тексти у вибраній галузі перекладу. Професійність перекладача включає розуміння точності та надійності інформації, яка буде відтворена українською. Викладачем

була організована онлайн зустріч у платформі Zoom з професійними перекладачами, які спеціалізуються на перекладі економічних текстів, під час якої вони ділилися своїм досвідом та нюансами перекладу в даній галузі.

6) Стратегічна компетенція лягає в правильному виборі стратегії перекладу економічних текстів. Здатність обирати вірну стратегію, таку як описовий переклад, дослівний переклад з використанням різних перекладацьких трансформацій, таких як модуляція, диференціація зміна порядку слів у реченні, використання транскрипції та транслітерації під час перекладу особистих назв має критичне значення для розуміння інформації реципієнтом. В умовах глобалізації світової економіки, ці навички стають більш важливими для становлення професіоналів у галузі письмового перекладу економічних текстів. Викладач використовував опитування, в якому учнів філологи зазначили свої уподобання щодо перекладацьких стратегій та трансформацій під час перекладу різних текстів.

Розуміння культурної забарвленості англійської мови, а зокрема традиції, звичаї, норм, табу та стереотипи в США, Великій Британії, Австралії, Канаді та Новій Зеландії дозволить уникнути помилок при перекладі, пов'язаних з неправильним відтворенням значення або стилістики тексту[17, с. 9].

Щоб успішно перекладати англомовні тексти учні-старшокласники повинні застосовувати весь арсенал стратегії перекладу: перекладацькі трансформації, словники, використання інтернет-ресурсів та комп'ютерних програм.

Також, значну роль відіграє бекграунд (знання специфіку галузі перекладу), наприклад медичної чи юридичної, а також навички роботи з людьми, якщо ми кажемо про вільний (оральний) переклад [3, с. 12].

Перекладацька компетентність є невід'ємною частиною загальної іншомовної компетентності, що передбачає не лише вміння висловлювати свої думки іноземною мовою, але й здатність до критичного аналізу та інтерпретації текстів англійською[11, с. 4]..

Таким чином, навички читання та вміння гарно перекладати іноземний текст також тісно пов'язані. Навички читання іноземною мовою та навички перекладу тісно взаємопов'язані. Як було зазначено вище, покращення навичок читання допомагає учням-старшокласникам краще розуміти структуру та зміст тексту, що в свою чергу допомагає швидше, ефективніше та якісніше перекладати його. І навпаки, практикування перекладу розвиває навички читання, оскільки при перекладі учні концентруються на окремих частинах тексту, перечитуючи їх, що сприяє їхньому розвитку як читачів.

1.3 Психолого-дидактичні передумови формування перекладацької компетентності в учнів старшої школи у курсі навчання іншомовного читання

Коли ми говоримо про психологічні особливості учнів старшої школи слід враховувати вік учнів та особливості їх розвитку. Старшокласники перебувають в періоді активного розвитку мозку та інтелекту, а отже й абстрактного мислення, що допомагає їм правильно аналізувати та розуміти складні конструкції в тексті. Це також допомагає їм розуміти світ навколо і своє місце в сучасному суспільстві [36, с. 22].

Учні старшокласники мають високу мотивацію до вивчення іноземної Мови. Комп'ютерні ігри фільми та серіали Голлівуду заохочують вивчати англійську, щоб мати можливість розуміти та дивитися стрічки мовою оригіналу. Книги та кіно є одним з інструментів для вивчення та покращення англійської.

Страх зробити помилку. Оскільки старшокласники перебувають у періоді дорослішання, в них часто виникає страх під час перекладу, а також смуток що їхні однолітки можуть подумати про них погано. Це може знижувати їхню активність на уроках і бажання брати активну участь у занятті. Щоб уникнути цього, викладач має створити приємну атмосферу під час уроку, щоб мотивувати своїх учнів, а також звертати увагу на сильну сторону кожного учня. Також корисно буде знайти індивідуальний підхід за інтересами та хобі[35, с. 10].

Використання автентичних текстів може сприяти підвищенню впевненості учнів у своїх силах. Позитивна оцінка перекладу учнів може покращити їх ставлення до читання та перекладу англійських текстів, що в свою чергу сприяє розвитку їх рівня англійської та навичок перекладу.

Для цього ми можемо використати заняття в групах. Це допоможе знизити рівень стресу та зблизить учнів одне з одним. Викладач повинен створити безпечне середовище, наповненою атмосферою співпраці, в якому учні можуть навчитися перекладу та обговорювати складні тексти між собою [19, с. 50].

Щоб розвинути критичне мислення, що є невід'ємною частиною навчання перекладу ми запропонували учням проаналізувати текст на виявлення ключових понять та культурних і соціальних норм.

Завдання. Два учні отримали текст на тему культурних особливостей вираження ввічливості в англійській мові

Важливим аспектом є аналіз текстів для перекладу, що включає виявлення ключових понять, культурних та соціальних реалій. Цей процес допомагає учням не лише краще розуміти зміст тексту, а й усвідомлювати його контекст, що є важливим для точності перекладу.

Практичне завдання: Учні отримали текст на тему культурних особливостей однієї з англійських країн і повинні були виділити ключові поняття та соціальні реалії, що впливають на сприйняття тексту.

Учень 1: Виявив 10 ключових понять, включаючи терміни, пов'язані з вираженням ввічливості, написав коротке есе в якому пояснив ці поняття та загальне розуміння цього тексту.

Учень 2: Зосередився на елементах вираження Ввічливості в англійській мові й знайшов 8 важливих пунктів. В усному звіті він розповів про те, як він зрозумів поняття категорії ввічливості.

Для того, щоб бути ефективним перекладачем і розвивати свої уміння читання треба запам'ятовувати багато нових лексичних одиниць та зміст тексту, а також його структуру. Цього можна досягти через регулярне повторення, а

також, за допомогою пневмонічних технік, такі як, асоціативні методи навчання та використання карток.

Робота з лексичним матеріалом і переклад специфічних фразеологічних виразів сприяє запам'ятовуванню нових лексичних одиниць. Це можна досягти через регулярне повторення, асоціативні методи навчання або використання карток для вивчення слів. Такі методи підвищують ефективність запам'ятовування і спрощують процес перекладу.

Завдання: Учні повинні були вивчити та перекласти 15 фразеологізмів, використаних у Тексту економічної тематики.

Учень 1: Успішно запам'ятав 15 фразеологізмів і створив словник із прикладами використання кожного. Викладач оцінив це як відмінний результат.

Учень 2: Запам'ятав 12 фразеологізмів і створив картки для самостійного навчання. Що викладач оцінив як гарний результат.

Також написання плану та стратегій читання та перекладу тексту є ефективною вправою для підготовки

Завдання: Учні мали створити план читання та аналізу тексту та його перекладу.

Учень 1: Створив детальний план перекладу, в якому врахував всі етапи.

Учень 2: Спланував процес, але не врахував усіх аспектів, що призвело до помилок у перекладі.

Важливим чинником у перекладі та вивченні англійської мови є ціль та мотивація. Ці дві речі можуть значно впливати на процес навчання.

4. Виявлення мотиваційних чинників

Завдання: Ми надали учням бланки в яких просили написати навіщо вони вивчають англійську мову. Результат показав що:

Учень 1: У даного учня інтерес до кіно та серіалів є ключовим чинником для вивчення іноземної мови.

Учень 2: В опитуванні що основною ціллю для вивчення англійської мови є отримання роботи за кордоном

Цю інформацію викладач може ефективно підлаштувати під конкретні цілі та завдання кожного учня.

До основних методів заохочування оцінки компліменти та емоційна підтримка. Також учні можуть виражати, які методи їм подобаються найбільше. Для цього можна провести опитування, або дати завдання учням, щоб вони зробили презентації на цю тему.

Учень 1: Описав кілька ефективних методів заохочення, включаючи конкурси та групову роботу.

Учень 2: Зосередився на похвалах за індивідуальні досягнення.

Щоб диверсифікувати процес навчання потрібно проводити заняття-відпочинок, під час якого кількість домашнього завдання та нового матеріалу зводиться до мінімуму, а учні старшокласники розповідають про свої захоплення хобі та улюблені види діяльності.

Завдання: Учні мали підготувати урок з використанням текстів, які відображають їхні інтереси.

Учень 1: Використав текст про сучасну музику.

Учень 2: В текст про інформаційні технології та кібербезпеку.

Ці пункти ілюструють, як когнітивні процеси можуть бути впроваджені в навчання перекладацької компетентності, сприяючи розвитку критичного мислення, пам'яті та мотивації учнів.

Таким чином, навчання старшокласників перекладу вимагає врахування їхніх психологічних особливостей, таких як висока мотивація, розвиток абстрактного мислення та схильність до самовираження. Використання автентичних текстів, підтримка позитивної атмосфери на уроках і індивідуальний підхід до учнів сприяють розвитку перекладацьких навичок. Практичні завдання, такі як аналіз культурних особливостей чи переклад фразеологізмів, допомагають поглибити розуміння текстів і покращити перекладні здібності. Крім того, мотивація, пов'язана з інтересами учнів, таких як кіно чи робота за кордоном, може підвищити ефективність навчання.

Використання методів заохочення, таких як конкурси та похвала, допомагає підтримувати інтерес до навчання та знижувати стрес.

Висновки до розділу 1

Учні повинні розвивати не лише здатність до розуміння текстів різних жанрів, але й оволодіти стратегіями, що допомагають опановувати зміст текстів у відповідних культурних і соціальних контекстах.

Також важливо підкреслити роль сучасних освітніх стандартів, які акцентують на комунікативній спрямованості процесу навчання, що забезпечує учням можливість адаптувати свої знання для практичного використання у реальних ситуаціях.

Перекладацька компетентність є важливою складовою процесу навчання іншомовного читання, оскільки вона дозволяє учням не тільки зрозуміти зміст тексту, а й передати його відповідно до культурних та мовних особливостей цільової мови. Це включає здатність до вибору перекладацьких стратегій та прийомів, які відповідають контексту та комунікативній меті.

Навчання перекладу як складової читання допомагає учням розвивати критичне мислення, аналітичні здібності та здатність працювати з різними

типами текстів, що сприяє формуванню цілісної мовної та перекладацької компетентності.

Психолого-дидактичні передумови формування перекладацької компетентності:

Формування перекладацької компетентності вимагає врахування психологічних особливостей учнів старшої школи, таких як розвиток абстрактного мислення, здатність до критичного аналізу та вміння працювати з інформацією.

Психолого-дидактичні умови включають створення сприятливого навчального середовища, яке підтримує учнів, знижує їх страх перед помилками та заохочує до активної участі у процесі навчання. Важливим аспектом є також використання методів рефлексії та самооцінки, які допомагають учням розвивати здатність до самостійного аналізу своїх перекладів і визначення шляхів покращення.

РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ У УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У КУРСІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ

2.1. Вимоги до навчальних матеріалів для навчання старшокласників перекладу

Щоб ефективно навчати учнів-старшокласників перекладу при використанні аспекту читання, потрібно правильно підійти до підбірки навчальних матеріалів.

Створення сприятливого навчального середовища для учнів старших класів, які вивчають англійську мову, вимагає більше, ніж просто добре структурованої навчальної програми. Вчителі також повинні використовувати різноманітні навчальні посібники, щоб допомогти учням краще зрозуміти та оцінити мову.

1. Навчальні касети та аудіозаписи

Касети з навчальними курсами та аудіозаписи з носіями мови можуть слугувати цінним ресурсом для вчителів англійської мови у старших класах. Вправляючи учнів у правильній вимові, ритмі, наголосі та інтонації, ці навчальні посібники допомагають їм розвинути міцний фундамент розмовної англійської мови. Вчителі можуть використовувати касети з курсом під час занять з аудіювання або як моделі для діалогів, гарантуючи, що учні отримають точні приклади мови.

2. Інтерактивні дошки та наочні посібники

Інтерактивні дошки стають дедалі популярнішими в останні роки завдяки їхній здатності залучати учнів і сприяти спільному навчанню. На додаток до дошок, інші візуальні засоби, такі як флеш-картки, малюнки та настінні діаграми, також можуть допомогти зробити уроки більш цікавими та інтерактивними. Їх можна використовувати для презентації нової лексики, відпрацювання правопису та структур, а також для сприяння дискусіям та груповим видам діяльності.

3. Онлайн-ресурси та цифрові інструменти

Інтернет пропонує безліч онлайн-ресурсів та цифрових інструментів для вчителів англійської мови середньої школи. Від планів уроків і завдань до відео та інтерактивних ігор, ці ресурси можуть значно покращити навчальний досвід учнів. Такі платформи, як TpT, Share My Lesson та Khan Academy пропонують високоякісний контент, створений вчителями, який можна легко інтегрувати в клас.

4. Література та матеріали для читання

Ознайомлення учнів з широким спектром літератури та матеріалів для читання має важливе значення для виховання поваги до англійської мови. Вчителі англійської мови у старших класах повинні включати у свою програму романи, п'єси, поезію та оповідання, а також нехудожні тексти, такі як новини та есе. Вчителі також можуть заохочувати самостійне читання, надаючи учням доступ до різноманітних і цікавих матеріалів для читання[44, с.14].

5. Рольові ігри та театральні постановки

Рольові ігри та театральні постановки можуть допомогти учням старших класів покращити навички говоріння, аудіювання та розуміння мови. Займаючись імпровізацією та акторською майстерністю, учні можуть практикувати використання англійської мови в реальних життєвих ситуаціях, набувати впевненості та розвивати глибше розуміння мови. Вчителі можуть включати рольові сценарії, вправи на читання сценаріїв та інші театралізовані вправи у свої плани уроків.

6. Граматичні вправи та робочі таблиці

Граматичні вправи та робочі таблиці є важливими навчальними посібниками для закріплення мовних правил та конвенцій. Вчителі англійської мови в старших класах можуть використовувати ці ресурси, щоб допомогти учням практикувати та застосовувати граматичні поняття, гарантуючи, що вони розвинули міцний фундамент у мові. Робочі аркуші можна використовувати для індивідуальної практики, групової роботи або як домашнє завдання.

7. Письмові завдання та творчі проекти

Заохочення учнів до письмового самовираження є важливим аспектом викладання англійської мови в середній школі. Письмові завдання та творчі проекти можуть допомогти учням розвинути навички письма, дослідити різні жанри та прищепити любов до розповіді. Вчителі можуть задавати есе, оповідання, поезію та інші творчі письмові завдання, щоб допомогти учням відточити свої навички письма.

8. Вправи на збагачення словникового запасу

Розширення словникового запасу має фундаментальне значення для оволодіння англійською мовою. Вчителі англійської мови в старших класах можуть використовувати різноманітні вправи та ігри, щоб допомогти учням розширити свій словниковий запас, наприклад, ігри зі словами, вікторини та вправи з флеш-картками. Ці вправи можна включати в щоденні уроки або використовувати як окремі вправи для закріплення нової лексики[45, с.29].

9. Спільне навчання та робота в групах

Навчання у співпраці та робота в групах можуть допомогти учням старших класів розвинути важливі навички спілкування, роботи в команді та вирішення проблем. Вчителі можуть використовувати групові дискусії, дебати та спільну навчальну діяльність, щоб заохотити учнів працювати разом, ділитися ідеями та вчитися один в одного. Ці види діяльності також допомагають створити сприятливе та інклюзивне середовище в класі.

10. Інструменти оцінювання та зворотного зв'язку

Інструменти оцінювання та зворотного зв'язку мають вирішальне значення для моніторингу прогресу учнів та забезпечення конструктивного зворотного зв'язку щодо їхньої роботи. Вчителі англійської мови в старших класах можуть використовувати вікторини, тести, письмові завдання та рубрики, щоб оцінити розуміння мови учнями та визначити сфери, які потребують вдосконалення. Регулярне оцінювання та зворотній зв'язок допоможуть учням не відставати від графіка і гарантувати, що вони постійно розвивають свої навички володіння англійською мовою.

Насамкінець, включення різноманітних допоміжних засобів навчання в уроки англійської мови в старших класах може значно покращити навчальний досвід учнів і допомогти їм розвинути міцний фундамент у вивченні мови. Використовуючи касети з навчальними матеріалами, наочні посібники, онлайн-ресурси, літературу, рольові ігри, граматичні вправи, письмові завдання, вправи на збагачення словникового запасу, спільне навчання та інструменти оцінювання, вчителі можуть створювати цікаві та ефективні плани уроків, які задовольняють різноманітні потреби учнів[46, с. 11].

Вчитель повинен підібрати так матеріали, як англomовні статті, уривки з літератури та новин та спеціально-підібрані тексти для вивчення іноземною мови, які будуть комфортного рівня складності для учнів за своєю граматичною структурою та лексикою [31, с. 18].

Використання роботи в парі та діалогів є ще одним аспектом розвитку перекладацької компетенції, оскільки це дозволяє учням отримати практичні навички, які вони потім будуть застосовувати в реальних життєвих ситуаціях та перекладі [35, с. 3].

Викладач має правильно адаптувати тексти, відповідно до граматичних та лексичних знань старшої школи. Робота з такими матеріалами допоможе учням засвоювати нову інформацію швидше, і з влучно підбраною складністю учні не будуть в процесі зазнавати фрустрації [33, с. 19].

В процесі навчання, з кожним новим заняттям викладач має поступово ускладнювати тексти, граматичні конструкції та лексику, що буде сприяти розвитку перекладацьких навичок та рівню знання іноземної мови.

Щоб всебічно підготувати учнів-старшокласників до перекладу англomовних текстів, викладач має використовувати матеріали та тексти різних жанрів, науково-популярні, технічні, художні. Це дозволить учням вміти працювати з текстами різних стилів.

Таким чином, ефективне навчання перекладу учнів-старшокласників з акцентом на читання передбачає комплексний підхід: використання матеріалів, відповідних рівню знань учнів, інтеграцію різноманітних навчальних ресурсів

(аудіо, відео, цифрові інструменти), застосування методик активного навчання через рольові ігри та групові заняття для практики мови в реальних ситуаціях, поступове ускладнення матеріалів і постійне вдосконалення навчального процесу з урахуванням прогресу учнів. Важливе значення має також регулярне оцінювання з метою коригування навчальних стратегій та надання зворотного зв'язку.

2.2. Етапи роботи з текстом для формування у старшокласників перекладацької компетентності

При перекладі текстів англійською мовою учнями-старшокласниками ми пропонуємо поділити його на три етапи: підготовчий, практичний та аналітичний.

До підготовчого етапу належить:

Підготовка аналізу тексту, його жанру, рівня складності та термінології, яка зустрічається в цьому тексті. Наприклад, якщо учні аналізують і перекладають науково-популярний текст, повинні створити спеціальний словник, куди запишуть всі терміни, які будуть зустрічатися в даному тексті. Це допомагає їм сформувати уявлення про те, як жанр впливає на стилістичні рішення при перекладі [29, с. 7].

Також важливо знайти всі заголовки та ключові слова. Це допоможе учням спрогнозувати про що буде йти даний текст. Опираючись на ілюстрації та підзаголовки старшокласники зможуть виконати більш якісний переклад та передати більше деталей [31, с. 19].

Також первинне читання грає важливу роль в перекладі тексту іноземної мови. Учні читають оригінал тексту, при цьому не здійснюючи переклад, а потім пишуть короткий висновок. Це дозволяє уникнути проблеми дослівного відтворення під час перекладу. Також важливо звернути увагу на граматичні конструкції які зустрічаються у тексті, а саме Passive Voice (Оскільки для української мови пасивний стан є не характерним), використання герундія (Немає відповідної української конструкції) умовні речення та пунктуацію [13, с. 20].

Після того, як учні ідентифікують основні ідеї аргументи та деталі та визначають структурний аналіз (поділ тексту на частини), а саме: вступ, основна частина та висновок, ще раз проводять остаточний аналіз і готуються здійснювати переклад.

До етапу перекладу належить:

Учні обговорюють різні методи та стратегії, які будуть використані під час перекладу тексту та їх ефективність. Викладач має пояснити, які методи є правильними для перекладу тексту. Важливо використовувати різні стратегії перекладу, такі як адаптація, описовий переклад, буквальний переклад та калькування. Також учні мають використовувати різні перекладацькі трансформації, такі як синонімічний та антонімічний переклад, модуляція, диференціація, заміна порядку слів, архаїзація, генералізація, компресія та декомпресія, розділення речення на два або навпаки (Partitioing) [34, с. 30].

Учні самостійно перекладають текст, записують свій результат на аркуші паперу A4 або надрукують його у програмі Microsoft Word.

До етапу самоаналізу належить:

Після перекладу учні обмінюються своїми результатами та обговорюють їх в класі. Вони аналізують точність, стиль та адекватність перекладу своїх однолітків. Це допомагає їм отримати зворотний зв'язок.

Важливо, щоб кожен старшокласник розказав про проблеми з якими він стикнувся під час перекладу англійського тексту. Після завершення перекладу учні формують декілька груп, щоб обговорити труднощі та колективно знаходять шляхи їх вирішення.

Вчитель оцінює результати перекладу описуючи успіхи та області які потрібно допрацювати для кожного учня. Це дозволяє їм усвідомити прогрес у навчанні.

В кінці уроку вчитель разом з учнями підводять підсумки, в якому учні формують висновки про те що їх навчило заняття. Гарним результатом заняття вважається отримання учнями нових навичок та вмінь, які допоможуть їм в майбутньому перекладати тексти з англійської мови [29, с. 11].

Ці етапи допоможуть створити структурований підхід до роботи з текстом, що сприяє розвитку перекладацьких навичок у старшокласників.

Таким чином, При перекладі текстів англійською мовою учнями-старшокласниками важливо застосовувати три етапи: підготовчий, практичний та аналітичний. На підготовчому етапі учні аналізують текст, створюють спеціальний словник термінів та визначають ключові слова й заголовки для кращого розуміння тексту. Практичний етап включає обговорення методів перекладу та використання різних стратегій, таких як адаптація, описовий та буквальний переклад, а також перекладацькі трансформації. Під час аналітичного етапу учні оцінюють власні переклади, обмінюються думками та отримують зворотний зв'язок, що дозволяє виявити труднощі та покращити навички перекладу. Цей структурований підхід сприяє розвитку перекладацьких компетенцій старшокласників та допомагає їм удосконалювати свої навички перекладу.

2.3. Система вправ для формування перекладацької компетентності в учнів старшої школи у курсі навчання іншомовного читання

Під час занять ми застосовували систему вправ для формування перекладацької компетентності, а саме вправи на лексичну та граматичну компетенцію, а також вправи на розвиток навичок читання англомовного тексту.

Вправи на розвиток лексичної компетентності:

Завдання 1. Учням було надано англомовні лексеми, з якими вони мали скласти 10 англійських слів економічної тематики:

Tar - bil - tion - Cap - Mar - In - iff - sets - ui - Re - vi - a - eq - fi - fla - den - cit
- ty - ket - li - tal - ve - as - ity - Di - ue - di -vid - end

Правильною відповіддю було: Inflation Capital Revenue Tariff Equity Deficit Dividend Assets Liability Market.

Завдання 2. Гра: "Економічне Доміно"

Across

3. _____ trade agreements are between many nations at one time.
6. Shows what happens to a current account deficit over time when the exchange rate is devalued or depreciated.
9. A rise in the value of exchange rate
12. Goods bought from other countries
15. _____ - _____ condition is a rule that tells us how successful a depreciation or devaluation of currency's exchange rate will be as a means to improve a current account deficit in the balance of payments
17. Tax put on imports

Down

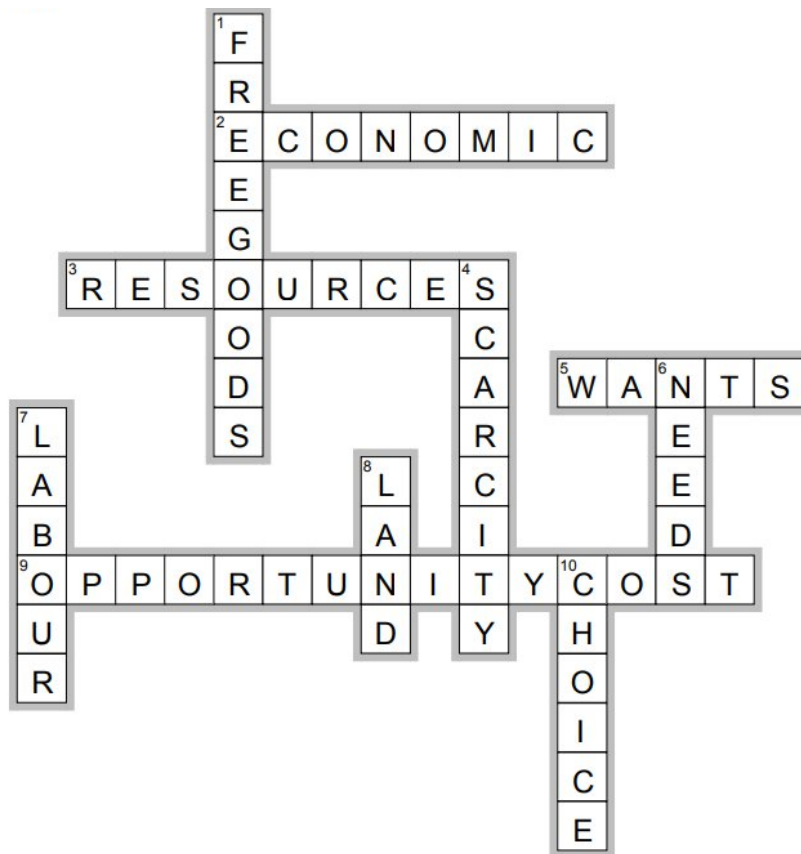
1. _____ trade; import and export of services
2. a group of countries that join together in some form of agreement in order to increase trade between them.
4. A situation in Balance of Payment where the Imports are more than the Exports in an economy
5. _____ is the partial or complete prohibition of commerce and trade with a particular country
7. _____ Account; Part of Balance of Payment reflects net change in national ownership of assets
8. _____ trade ; The exchange of goods between two countries
10. An agreement made between countries where the countries agree to trade freely among themselves and they also agree to adopt common external barriers against any country attempting to import into this alliance
11. In international trade, this occurs when one country exports a significant amount of goods to another country at prices much lower than in the domestic market

13. _____ Account; Part of Balance of payment showing the net income inflow and outflow from a country

14. is a limit on the quantity of a good that can be imported

16. Goods sold to other countries

Завдання 2 КРОССФОРД

Across

2. Goods which are created from scarce resources

3. materials used to produce goods and services are known as

5. anything which is not classified as needs are known as _____

9. next best alternative foregone while making a choice

Down

1. Any resource which is not scarce is called

4. unlimited wants and limited resources lead to....

6. basic necessities of life such as food shelter and water are known as

7. economic term for manpower used as factors of production

8. In economics all resources derived from mother nature are termed as _____

10. Due to unlimited wants and scarce resources we have to make _____

Таким чином, проведені заняття показали, що використання інтерактивних методів, таких як ігри, завдання на складання термінів та кросворди, сприяє активному засвоєнню економічної лексики, розвитку граматичної грамотності та навичок читання економічних текстів. Учні продемонстрували покращення у впевненості, зменшення страху перед помилками та підвищення мотивації. Такі вправи сприяли не лише формуванню перекладацької компетентності, а й розвитку співпраці та аналітичного мислення, що підтверджує доцільність їх подальшого використання.

Висновки до розділу 2

Обрані навчальні матеріали повинні відповідати віковим особливостям учнів, враховувати їх інтереси та культурний контекст. Важливо, щоб матеріали були актуальними, різноманітними за жанрами і темами, а також містили різні стилі мови, що сприятиме розвитку комплексної мовної компетентності.

Було визначено кілька етапів, через які проходять учні при роботі з текстом. Це включає підготовчі етапи, безпосередню роботу з текстом, аналіз та обговорення перекладу. Цей структурований підхід дозволяє учням глибше зрозуміти зміст, а також набути практичних навичок перекладу, розвиваючи їх критичне мислення та здатність до аналізу.

Розроблена система вправ охоплює різні види діяльності, спрямовані на розвиток перекладацької компетентності. Ці вправи не тільки включають переклад текстів, а й завдання на розвиток лексичних, граматичних та текстових навичок. Інтеграція різних типів вправ сприяє комплексному підходу до навчання та забезпечує можливості для самостійної роботи учнів.

Формування перекладацької компетентності в учнів старшої школи є складним і багатограним процесом, який потребує продуманого підходу до вибору навчальних матеріалів, структурованої роботи з текстом та різноманітних вправ. Це допоможе учням не лише оволодіти навичками перекладу, але й розвинути критичне мислення, комунікативні здібності та культурну компетентність, що є важливими складовими сучасної освіти.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

3.1 Організація пробного навчання

Головна мета пробного навчання полягала у розробці та експериментальному підтвердженні методики навчання та перевірки перекладацької компетенції в учнів старшокласників на матеріалах економічних текстів. За допомогою вхідного тестування ми повинні були визначити початковий рівень перекладацької компетенції в експериментальній групі та контрольній групі, а далі провести пробне навчання з використанням розроблених нами вправ та методик, та порівняти різницю між успіхами у двох групах.

Наша гіпотеза полягала у тому, що експериментальна перевірка методики навчання учнів старшої школи письмового перекладу текстів економічного спрямування сприятиме: підвищенню рівня перекладацької компетентності завдяки інтеграції економічних текстів до навчального процесу, а також формуванню практичних навичок перекладу термінології економічного характеру за допомогою розроблених нами вправи.

Пробне навчання проводилося на базі навчального закладу 1-3 ступеня, Снятинського ліцею імені Василя Стефаника у 11-А та 11-Б класу з 2 вересня по 3 жовтня, 2024 року. Експериментальна група, а саме 11-А, складалась з 8 учнів, а контрольна (11-Б відповідно) з 7, віком від 16 до 17 років.

Старшокласники використовували під час занять підручник Upstream: Pre-Intermediate B1, який на нашу думку, включає економічні тексти та термінологію, але не має вправ на розвиток перекладацької компетенції. Тому контрольна група використовувала завдання з книжки Upstream, а також педагогічного плану, затвердженого у ліцеї, в той час як в експериментальній групі ми використали розроблену методику на матеріалі економічних текстів для покращення перекладацької компетенції.

Ми організували пробне навчання у 3 етапи а саме:

Спостережувальний етап (1 тиждень)

Під час цього етапу ми провели спостереження за процесом роботи учнів під час виконання завдань, пов'язаних з перекладом. Було проведено діагностичну перевірку їхніх навичок: як вони розуміють і передають зміст економічних текстів. Результати показали, що в учнів виникають труднощі через невпевненість у своїх силах та страх зробити помилку.

Практичний етап (2–7 тиждень)

На цьому етапі учні працювали з серією спеціально розроблених вправ для вдосконалення перекладацьких навичок. Ці завдання були спрямовані на покращення розуміння економічної лексики та побудови адекватних перекладів.

Контрольний етап (8 тиждень)

Завершальним етапом було підбиття підсумків. Ми оцінили прогрес учнів, перевірили, наскільки ефективними були вправи, і проаналізували результати роботи 11-А та 11-Б класів. Ця діагностика показала, наскільки покращилася перекладацька компетентність учнів завдяки проведеній роботі.

Наступним кроком було проведення вхідного тестування, що допомогло нам оцінити рівень сформованості перекладацької компетенції у старшокласників. Учні мали виконати тест (multiple choice), який складався з 20 запитань і мав 4 відповіді на вибір у кожному (див. Додаток 1)

Відповідно до кількості правильних відповідей ми можемо оцінити перекладацькі навички в учнів старшої школи та поділити їх за такою шкалою:

1. Низький рівень (1–4 правильні відповіді):

Учень демонструє мінімальне розуміння тексту, допускає значні лексико-граматичні помилки. Переклад часто є дослівним і не враховує контексту. Неповне розуміння загальної ідеї тексту

2. Задовільний рівень (5–9 правильних відповідей):

Учень демонструє базові знання, перекладає ключові поняття правильно, але допускає помилки в синтаксичній побудові речень та стилістиці.

3. Середній рівень (10–14 правильних відповідей):

Учень здатний передати основний зміст тексту з урахуванням контексту. Проте стиль перекладу може бути незграбним, а деякі терміни – некоректними.

4. Високий рівень (15–17 правильних відповідей):

Учень майже безпомилково перекладає текст, адаптуючи його до української мови. Здебільшого враховує специфіку економічних текстів. Переклад термінів точний, але не завжди враховується стиль оригіналу.

5. Відмінний рівень (18–20 правильних відповідей):

Учень демонструє глибоке розуміння тексту, відмінно володіє термінологією і граматичними структурами, адаптує текст до української мови зі збереженням стилю оригіналу. Приклад:

Отримані нами результати вхідного тестування дозволили визначити кількість учнів які мають відмінний, високий, середній, достатній та початковий рівень сформованості перекладацької компетенції у 11-А та 11-Б класі. Розглянемо ці результати у деталях на малюнках 3.1 та 3.2

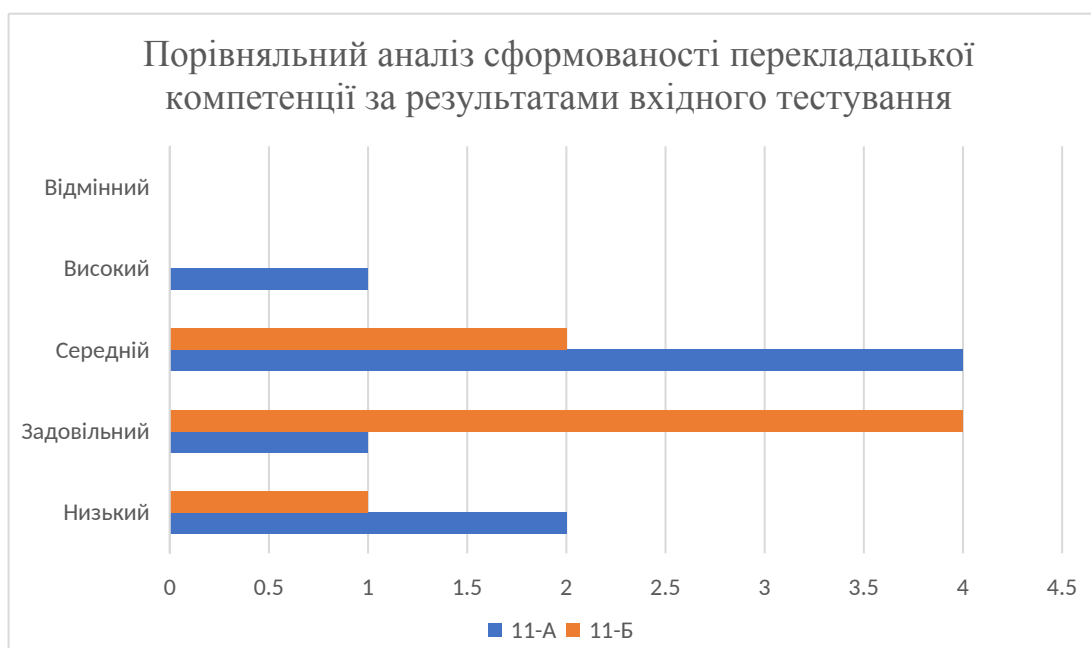

З даної діаграми можна побачити, що у 2 учнів низький рівень, 1 задовільний, 4 учні мають середній рівень та 1 високий. Кількість учнів з відмінним рівнем - 0.

З даної діаграми можна побачити, що у 1 учень має низький рівень, 4 задовільний, 2 учні мають середній рівень, а високий та відмінний відсутні.

Аналізуючи результати вхідного тестування ми можемо зробити висновок, що в більшості учні мають середній або задовільний рівень перекладацької компетентності. Порівняння двох груп можна побачити на малюнку 3.3.

Таким чином, на нашу думку, запроваджені нами вправи допоможуть покращити рівень перекладацької компетенції в учнів старшокласників.

3.2 Проведення пробного навчання

В нашій методиці ми розробили декілька завдань(деякі аналогічні приклади вже були представлені у минулих розділах). Метою нашої практики було організувати найбільш комфортний для учнів освітній процес, в якому вони б максимально ефективно покращили навички перекладу. Розглянемо декілька з вправ, які ми впровадили у навчання.

У першому етапі нашою метою є дати звикнути учням до перекладу текстів економічної тематики за допомогою варіантів відповіді до кожного запитання.

1) Репродуктивна вправа, що має на меті поліпшити перекладацьку лексичну компетенцію за допомогою перекладу сталих економічних виразів.

Завдання: Read the text below. Translate the following phrases into Ukrainian. Select the correct translation option.

A Simple Business Story

Emma started her own bakery last year. She quickly discovered that one of her best-selling items, the chocolate chip cookies, became a real cash cow for her business. They were easy to make and brought in a lot of profit every month.

At first, Emma tried to cut corners by buying cheaper ingredients to save money, but her customers noticed the difference in quality. She realized that it wasn't worth it, so she went back to using the best products she could find.

Unfortunately, during the first winter, sales slowed down, and Emma was worried she might go broke. She had to work hard to manage her expenses and focus on keeping her bakery running.

By spring, things got better, and her business was finally in the black. She was happy to see her profits growing again. However, Emma learned how important it is to avoid falling in the red, especially during slow seasons, so she started saving money for emergencies.

This year, Emma plans to open a second bakery, but she knows it will take careful planning to stay successful.

Cash cow

- a) Грошова корова.
- b) Надійне джерело прибутку.
- c) Втрата коштів.

Cut corners

- a) Скорочувати кути.
- b) Зменшувати витрати.
- c) Робити все ідеально.

Go broke

- a) Іти на перерву.
- b) Збанкрутувати.
- c) Отримати прибуток.

In the black

- a) У чорному.
- b) Мати прибуток.
- c) У боргах.

In the red

- a) У червоному.
- b) У збитках.
- c) У рівновазі.

2) Репродуктивна вправа, що має на меті поліпшити перекладацьку компетенцію за допомогою правильної адаптації виразів українською.

Завдання: Read the text below. Choose the translation that will be most appropriate for the Ukrainian reader.

A Story About Smart Spending

Tom always wanted to buy a new car, but he didn't want to pay through the nose for it. He visited several dealerships to find the best price and finally managed to strike a deal with one of them. They agreed to give him a discount, and he was very happy with the price.

However, after buying the car, Tom realized he needed to tighten the belt for a while. He had spent a lot of his savings, so he cut back on eating out and going to the movies to save money.

One day, Tom's friends told him about a new trend: buying expensive gadgets for cars. Everyone was doing it, so he decided to jump on the bandwagon and bought a fancy dashboard camera. But after a few weeks, he realized it wasn't very useful. Tom felt like he had thrown money down the drain, and he regretted spending so much on something he didn't really need.

From then on, Tom promised himself to think carefully before making big purchases.

Pay through the nose

- a) Платити через ніс.
- b) Платити величезну суму.
- c) Не платити нічого.

Strike a deal

- a) Ударити угоду.
- b) Укласти угоду.
- c) Відмовитися від угоди.

Tighten the belt

- a) Затягувати пояс.
- b) Зменшити витрати.
- c) Покращити стиль життя.

Jump on the bandwagon

- a) Сісти у вагон.
- b) Долучитися до тенденції.
- c) Протистояти тренду.

Throw money down the drain

- a) Кидати гроші в каналізацію.
- b) Марнувати кошти.
- c) Інвестувати в нерухомість.

3) Репродуктивна вправа, що має на меті поліпшити перекладацьку компетенцію за допомогою перекладу англійських граматичних конструкцій українською.

Завдання: Read the text below. Choose the translation option that will correctly render the English grammatical structure in Ukrainian.

A Day in the Life of Lucy

Lucy is a hardworking person who loves her job. She has been working here since 2015, and her colleagues appreciate her dedication.

One day, she had an argument with her friend, Emma. Her colleague said, "If I were you, I would apologize," but Lucy wasn't sure if Emma would forgive her.

Later, Lucy remembered she had an important meeting with her manager. However, her manager didn't show up. Lucy thought, "He might have forgotten the meeting."

Lucy always plans her tasks carefully. She told her manager, "I will have finished the project by tomorrow," and she was confident she could meet the deadline.

In the evening, Lucy went for a walk. We were walking in the park when it started to rain, so she had to rush home.

The next morning, there was another meeting at work. They will be discussing the report during the meeting, so Lucy prepared her notes in advance.

Unfortunately, when Lucy finally met Emma, she realized the timing wasn't right. By the time she arrived, we had already left, Emma said, which made Lucy feel guilty for being late.

Later that day, Lucy thought about her childhood. He used to play the guitar in his youth, her father often said, inspiring Lucy to try music herself.

By the weekend, Lucy had a plan: she would read a new book. The book will have been read by the end of the week, she promised herself.

At the bus stop that evening, Lucy noticed a tired woman. She had been waiting for hours before the bus arrived, and Lucy couldn't help but feel sorry for her.

Life is full of lessons, Lucy thought, and she decided to be more organized and thoughtful in the future.

She has been working here since 2015.

- a) Вона працює тут з 2015 року.
- b) Вона працювала тут з 2015 року.
- c) Вона почала працювати тут з 2015 року.

If I were you, I would apologize.

- a) Якби я був тобою, я б вибачився.
- b) Якби я був тобою, я вибачився б.
- c) Якби я був тобою, я б попросив пробачення.

He might have forgotten the meeting.

- a) Він міг забути зустріч.
- b) Він може забув про зустріч.
- c) Він міг би забути зустріч.

I will have finished the project by tomorrow.

- a) Я закінчу проєкт до завтра.
- b) Я закінчив проєкт до завтра.
- c) Я закінчу проєкт завтра.

We were walking in the park when it started to rain.

- a) Ми гуляли в парку, коли почався дощ.
- b) Ми йшли до парку, коли почався дощ.
- c) Ми прогуляли парк і пішов дощ.

They will be discussing the report during the meeting.

- a) Вони обговорять звіт під час зустрічі.
- b) Вони обговорюватимуть звіт під час зустрічі.
- c) Вони завершать обговорення звіту до зустрічі.

By the time she arrived, we had already left.

- a) Коли вона приїхала, ми вже пішли.
- b) Коли вона приїхала, ми пішли.
- c) Ми вже пішли до її приїзду.

He used to play the guitar in his youth.

- a) Він грав на гітарі у своїй молодості.

b) Він грав на гітарі в молоді роки.

c) Він грає на гітарі у своїй молодості.

The book will have been read by the end of the week.

a) Книгу буде прочитано до кінця тижня.

b) Книгу прочитають до кінця тижня.

c) Книга вже буде прочитана до кінця тижня.

She had been waiting for hours before the bus arrived.

a) Вона чекала кілька годин, перш ніж автобус прибув.

b) Вона чекала кілька годин, коли автобус прибув.

c) Вона чекала автобус кілька годин.

4) Репродуктивна вправа, що має на меті поліпшити перекладацьку компетенцію за допомогою розвитку вміння правильно обирати український відповідник у перекладі та інтегрувати його у готовий переклад.

Завдання: Students are presented with English sentences along with a partially translated Ukrainian text. They need to fill in the missing words or phrases, taking into account the context and stylistic features.

Оригінал: "The company decided to launch a new advertising campaign to attract more customers."

Переклад: "Компанія вирішила запустити нову рекламну _____, щоб залучити більше _____."

Очікувана відповідь: "кампанію," "клієнтів"

Оригінал: "Our goal is to increase profits by reducing production costs."

Переклад: "Наша мета — збільшити _____, зменшуючи витрати на _____."

Очікувана відповідь: "прибутки," "виробництво"

Оригінал: "Many small businesses benefit from government grants during economic crises."

Переклад: "Багато малих _____ отримують _____ від уряду під час економічних криз."

Очікувана відповідь: "підприємств," "гранти"

Оригінал: "Investing in renewable energy sources is a priority for the company."

Переклад: "Інвестування у _____ джерела _____ є пріоритетом для компанії."

Очікувана відповідь: "відновлювані," "енергії"

Оригінал "The financial report highlights the company's achievements over the past year."

Переклад: "Фінансовий _____ висвітлює досягнення компанії за _____ рік."

Очікувана відповідь: "звіт," "минулий"

Наступний етап включає в себе умовно-комунікативні вправи, в яких учні будуть працювати над перекладами англомовних текстів економічного спрямування. Розглянемо наступні вправи:

1) Умовно-комунікативна вправа перекладу фрагментів рекламного тексту.

Завдання: Imagine that you are translating an advertising text for a Ukrainian consumer. Read the text and translate the passages while maintaining an eye-catching style.

Experience the magic of the Alps with our exclusive winter tour package. From skiing on the finest slopes to relaxing in cozy mountain lodges, we guarantee an unforgettable adventure for you and your loved ones. Book now and save 20%!

Перекладіть наступні частини тексту:

Experience the magic of the Alps with our exclusive winter tour package.

From skiing on the finest slopes to relaxing in cozy mountain lodges.

Book now and save 20%!

2) Умовно-комунікативна вправа перекладу фрагментів рекламного тексту.

Завдання: Imagine that you work as an assistant in a financial company. You need to translate a few sentences from a financial report.

Expanding Opportunities for Local Businesses

The local economy is growing, and there are new opportunities for small businesses. **The bank offers low-interest loans for small businesses**, making it easier for entrepreneurs to start or expand their operations.

One example is a retail company that has been doing well recently. **We plan to open five new stores next year**, the manager said, sharing their vision for growth. This expansion is possible because **the company's profit increased by 10% this month**, showing strong demand for their products.

At the same time, online shopping is becoming more popular. **Many people prefer online shopping due to convenience**, as it saves time and offers a wide range of choices. To stay competitive, businesses must invest in both physical stores and online platforms.

Additionally, new business projects are bringing positive changes to the community. **The new project will create jobs for local residents**, helping to improve the standard of living in the area.

These developments show how businesses, banks, and communities can work together to achieve economic growth.

"The bank offers low-interest loans for small businesses."

"We plan to open five new stores next year."

"The company's profit increased by 10% this month."

"Many people prefer online shopping due to convenience."

"The new project will create jobs for local residents."

3) Умовно-комунікативна вправа, де учням потрібно зробити звіт про одну із американських компаній, а також створити глосарій термінів та список труднощів з якими учні можуть стикнутися під час відтворення цього тексту українською.

Завдання: Divide into groups of two or three students. Do a written report on one of the American companies on the list: Apple, Microsoft, Amazon, Alphabet (Google), Meta (Facebook), Tesla, Coca-Cola, McDonald's, Berkshire Hathaway, Johnson & Johnson. Create a glossary and a list of translation difficulties. For example:

The Success of Apple Inc.

Apple Inc. is one of the most famous American companies in the world. It was founded in 1976 by Steve Jobs, Steve Wozniak, and Ronald Wayne. The company is known for its innovative products like the iPhone, iPad, and Mac computers.

Apple's business model is based on creating high-quality devices and software that work perfectly together. Its brand is associated with creativity, simplicity, and premium quality. In addition to selling products, Apple earns money from its App Store, iCloud subscriptions, and Apple Music.

The company has faced challenges, such as competition from other tech giants and criticism over high prices. However, Apple continues to succeed because of its loyal customers and continuous innovation. Today, it is one of the most valuable companies in the world, with billions of dollars in revenue every year.

Glossary of Economic Terms

Revenue – Дохід (Загальний обсяг грошей, отриманий компанією за певний період).

Business model – Бізнес-модель (Система, за якою компанія отримує прибуток).

Innovation – Інновація (Нові ідеї, продукти або способи роботи, що покращують бізнес).

Brand – Бренд (Ім'я або символ, що ідентифікує компанію або її продукцію).

Subscription – Підписка (Регулярна оплата за доступ до послуги або продукту).

Loyal customers – Лояльні клієнти (Постійні споживачі, які підтримують компанію).

Tech giant – Технологічний гігант (Велика, впливова компанія в технологічному секторі).

Premium quality – Преміум-якість (Товари або послуги найвищої якості).

App Store – Магазин додатків (Онлайн-платформа для продажу програмного забезпечення).

Cloud services – Хмарні сервіси (Технології зберігання та обробки даних онлайн).

Translation Challenges

Полісемія термінів. Наприклад, слово "revenue" може означати "дохід" або "виручку" залежно від контексту. Перекладач має точно визначити, яке значення використовувати.

Культурні особливості. Назви сервісів, як-от App Store чи iCloud, часто залишають без перекладу, що може викликати плутанину у читачів.

Неперекладні поняття. Наприклад, "premium quality" краще перекладати описово, як "висока якість", адже прямий переклад звучить неприродньо.

Технічна термінологія. Переклад термінів, пов'язаних із хмарними сервісами, програмним забезпеченням чи бізнес-процесами, вимагає точного розуміння як вихідної мови, так і предметної області.

Заключний етап нашого пробного навчання був сфокусований на покращенні навички редагування готового українського перекладу, а також письмового реферування англомовних економічних текстів. Розглянемо наступні завдання:

1) Аналітичні вправа на аналіз готового перекладу та пошук помилок

Завдання: You receive the text in English along with its translation into Ukrainian. Your task is to find errors, inaccuracies, or inconsistencies in the translation and offer your corrections. Try to answer the questions below each translation.

Оригінал (англійською): "Our company aims to reduce carbon emissions by 20% by 2030 through innovative technologies."

Переклад (українською): "Наша компанія планує скоротити викиди вуглецю на 20% до 2030 року завдяки інноваційним технологіям."

Чи правильно перекладено термін "carbon emissions"?

Чи адекватно передано час і мету дії?

Як можна покращити стиль перекладу?

Оригінал (англійською): "The company has invested \$1 million in renewable energy projects to promote sustainability."

Переклад (українською): "Компанія вклала 1 мільйон доларів у проєкти відновлюваної енергетики для сприяння сталому розвитку."

Чи правильно перекладено термін "renewable energy projects"?

Чи відповідає переклад слово "sustainability" змісту оригіналу?

Як можна вдосконалити синтаксис перекладу?

Оригінал (англійською): "The CEO announced plans to expand into international markets next year."

Переклад (українською): "Генеральний директор оголосив плани розширення на міжнародні ринки наступного року."

Чи адекватно передано слово "CEO"?

Чи правильно передано майбутній час в перекладі?

Як можна уточнити переклад слова "plans"?

Оригінал (англійською): "Small businesses are eligible for tax reductions under the new government policy."

Переклад (українською): "Малі підприємства мають право на податкові знижки за новою державною політикою."

Чи правильно перекладено фразу "tax reductions"?

Чи передано юридичний контекст терміна "eligible" коректно?

Чи відповідає "державна політика" оригінальному "government policy"?

Оригінал (англійською): "The company recorded a 15% growth in sales during the last quarter."

Переклад (українською): "Компанія зафіксувала 15-відсоткове зростання продажів за останній квартал."

Чи коректно передано термін "growth in sales"?

Чи точно перекладено часову рамку "last quarter"?

Як можна уточнити переклад слова "recorded"?

Оригінал (англійською): "Consumers are increasingly choosing eco-friendly products to reduce their environmental impact."

Переклад (українською): "Споживачі все частіше обирають екологічні продукти, щоб зменшити свій вплив на довкілля."

Чи правильно передано термін "eco-friendly products"?

Чи відповідає переклад виразу "environmental impact" змісту оригіналу?

Як можна зробити переклад більш стилістично вдалим?

2) Аналітичні вправа на реферування англомовного тексту економічного спрямування українською мовою

Завдання: Read the two texts and make a summary translation into Ukrainian based on the questions at the end of each text.

Global Economic Growth and Inflation

The global economy is experiencing slow growth due to high inflation in many countries. Inflation is making goods and services more expensive, which affects people's daily lives. In the United States, inflation has been high for several months, and the government is taking steps to control it, such as increasing interest rates. Higher interest rates make borrowing money more expensive, which can reduce spending and help lower prices.

In Europe, inflation is also a big problem. Many countries are facing rising energy costs, which is adding to the inflationary pressure. Central banks in both the U.S. and Europe are trying to reduce inflation, but it is taking time.

Experts believe that the global economy may recover slowly, with some countries showing signs of improvement, but overall growth is expected to be slow for the next few months.

Відповідайте на питання:

Що таке інфляція і як вона впливає на економіку?

Які заходи вживає уряд США для боротьби з інфляцією?

Як інфляція впливає на країни Європи?

Які прогнози щодо економічного зростання у світі на найближчі місяці?

In recent years, technology has significantly changed the job market around the world. Automation, artificial intelligence, and digital tools have made many jobs more efficient but also replaced some traditional roles. While new industries have emerged, the demand for workers with technical skills has increased.

One of the biggest changes has been the rise of remote work, especially after the COVID-19 pandemic. Many businesses have shifted to online models, allowing employees to work from home. This has led to a decrease in demand for office spaces but has also created new opportunities for workers in areas like digital marketing, IT, and e-commerce.

However, some workers in traditional industries, such as manufacturing, are facing difficulties as their jobs are replaced by machines. Governments and organizations are focusing on retraining workers to help them transition into new roles, but this is a challenging task.

Experts predict that as technology continues to evolve, more jobs will be automated, and new roles will be created, requiring workers to adapt and acquire new skills.

Як технології змінюють ринок праці?

Як зміни в роботі в результаті пандемії вплинули на попит на офісні приміщення?

Які проблеми виникають у традиційних галузях через технологічні зміни?

Які прогнози щодо майбутніх змін на ринку праці через розвиток технологій?

Отже, репродуктивні вправи сприяють розвитку базових перекладацьких навичок, зокрема лексичних і граматичних трансформацій. Вони допомагають учням формувати автоматизм у використанні мовних одиниць і структур, що є необхідним для ефективного перекладу. Такі вправи дозволяють закріпити правильне використання слів, фраз та конструкцій, роблячи процес перекладу більш швидким і точним.

Умовно-комунікативні вправи дають учням змогу перекладати в умовах, наближених до реальних ситуацій, що розвиває їх здатність адаптувати переклад до різних контекстів і функцій. Вони формують навички правильного вибору лексичних і стилістичних засобів, що є критично важливим для виконання перекладу в різних жанрах і стилях.

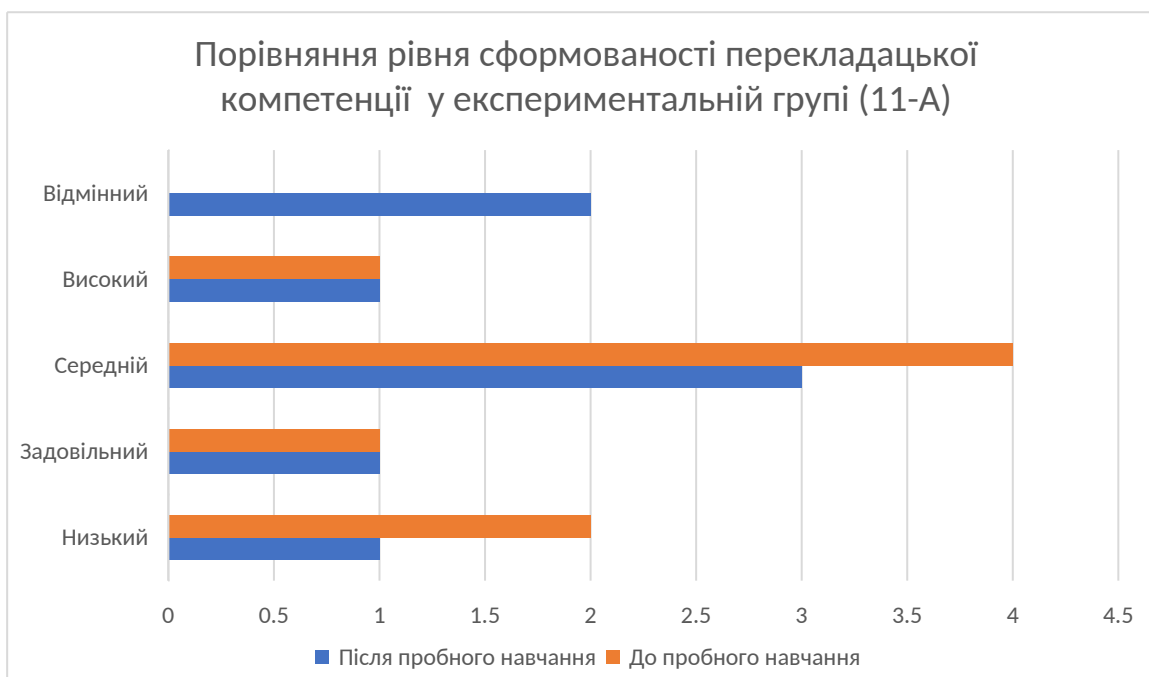
Аналітичні вправи фокусуються на критичному аналізі перекладу, що дозволяє учням усвідомлювати можливі помилки і неточності. Вони розвивають вміння оцінювати різні варіанти перекладу, знаходити їхні сильні та слабкі сторони, а також застосовувати самокорекцію. Такі вправи є важливими для розвитку здатності до самостійного аналізу і вдосконалення перекладацьких навичок.

3.3 Результати пробного навчання та їх інтерпретація

Після завершення пробного навчання, учні пройшли вихідне тестування (Див. Додаток 2), яке мало оцінити їх перекладацьку компетенцію. Результати експериментальної групи можна побачити на малюнку 3.4.

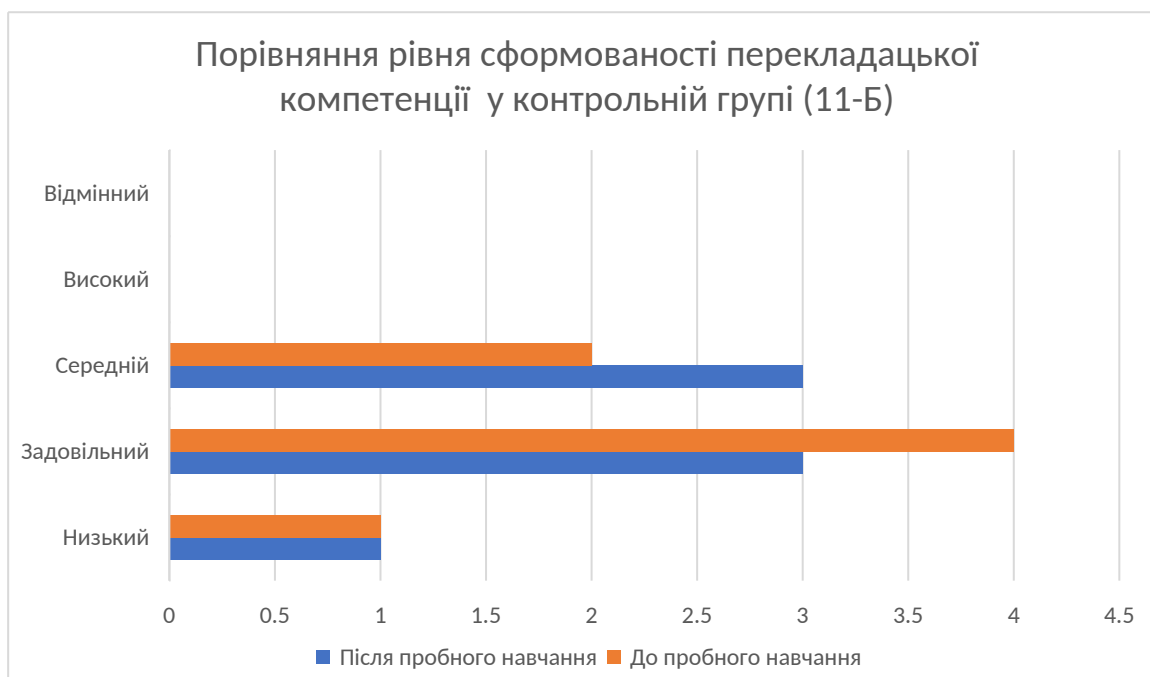
Виходячи з даних на діаграмі, за результатами пробного навчання у 11-А, 1 учень залишився на низькому рівні сформованості перекладацької компетенції, 1 на задовільному, 3 на середньому, 1 учень - високий, 2 - відмінний. Порівняння результатів вхідного і вихідного тестування можна побачити на малюнку 3.5.

Як можна побачити з даного малюнка, після виконання пробного навчання в експериментальній групі, 2 учні покращили свій результат до відмінного, 2 залишилися на високому, 3 - середній, 1 на задовільному, та на низькому рівні сформованості перекладацької компетенції стало на 1 учня менше. Це свідчить про ефективність розробленої нами методики та вправ на покращення перекладацької компетенції на матеріалах економічних текстів.

Виходячи з даних на Малюнку 3.6, за результатами пробного навчання у 11-Б, 1 учень залишився на низькому рівні сформованості перекладацької компетенції, 3 на задовільному, 3 на середньому.

В даному прикладі на Малюнку 3.7 ми бачимо результат, учні виконували розроблений комплекс завдань згідно підручника і тут не спостерігається суттєвих змін, окрім як покращення результату одного учня із задовільного на середній.

Проведене дослідження дало підставу сформулювати наступні положення:

Вихідні результати тестування показують значне покращення в порівнянні з вхідними. У більшості учнів кількість правильних відповідей зросла, що свідчить про підвищення рівня їх перекладацьких компетенцій.

Розроблені нами вправи допомогли покращити перекладацьку компетенцію.

Середні бали в кінці тестування значно вищі, що демонструє успішність процесу навчання і ефективність використаних методик для розвитку навичок.

Питання, пов'язані з економічною термінологією показали високий рівень правильних відповідей у вихідному тестуванні. Це свідчить про те, що учні покращили свою здатність правильно переводити технічні та економічні терміни.

Відзначено покращення розуміння і точності при роботі з термінами, що є ключовим аспектом перекладацької компетенції.

Учні стали краще справлятися з питаннями, що стосуються адаптації тексту до цільової аудиторії та збереження стилістичних особливостей при перекладі. Це показує, що вони краще розуміють важливість контексту та специфіки цільової культури, що є важливим аспектом текстової компетенції.

У питаннях, що стосуються професійної етики, роботи з невизначеними або складними термінами, а також стратегій перекладу, учні також показали покращення. Це свідчить про те, що вони краще орієнтуються в методах та стратегіях перекладу, що є необхідним для розвитку професійної компетенції.

Більш точне розуміння підходів до роботи з великими обсягами текстів та часом, а також підвищення ефективності перекладу, також свідчать про зростання стратегічної компетенції.

У тестуванні залишилися певні помилки, що вказує на зони, де ще є простір для покращення. Наприклад, деякі учні допустили помилки у виборі правильної стратегії перекладу або адаптації культурних елементів, що вказує на потребу в додатковому вдосконаленні цих аспектів.

Важливо продовжувати працювати над специфічними питаннями, щоб досягти більш високого рівня компетенцій у всіх аспектах перекладу.

Порівняння вхідного і вихідного тестування підтверджує значне покращення в перекладацьких компетенціях учнів. Підвищення точності перекладу термінів, адаптації культурних елементів, застосування стратегій перекладу свідчить про успішне освоєння матеріалу і застосування отриманих знань на практиці. Водночас, деякі помилки залишаються, що вказує на необхідність продовжувати навчання та покращення окремих аспектів компетенції.

Висновки до розділу 3

Експериментальне дослідження показало, що впроваджена методика навчання учнів старшокласників перекладу текстів економічного спрямування є ефективною. Учасники демонстрували значне покращення навичок перекладу, зокрема в плані точності відтворення економічної термінології, стилістичної відповідності тексту та адекватності передачі змісту.

Проведений експеримент підтвердив, що навчання за новою методикою сприяє формуванню основних компонентів перекладацької компетентності, зокрема мовної, лінгвокультурної, та когнітивної. Учні навчилися краще розуміти та інтерпретувати економічні терміни, а також адаптувати їх для української аудиторії з урахуванням культурних особливостей.

Результати експерименту свідчать про позитивний вплив нових підходів до навчання, таких як інтерактивні вправи, робота з автентичними текстами та застосування інформаційних технологій для аналізу термінології. Учні змогли значно підвищити свою впевненість у роботі з економічними текстами та швидкість адаптації до нових умов.

Дослідження виявило певні труднощі, які виникали у учнів під час перекладу, зокрема, під час передачі економічної термінології та культурних відмінностей. Проте використання різноманітних стратегій, таких як пояснювальний переклад або адаптація термінів, дозволило значно знизити кількість помилок і підвищити якість роботи учнів.

На основі отриманих результатів можна рекомендувати подальшу перевірку ефективності методики на більшій вибірці учнів, а також її адаптацію до перекладу текстів інших тематичних напрямків. Подальші дослідження можуть зосередитися на інтеграції міждисциплінарного підходу, який включає елементи психології навчання та педагогічної підтримки учнів для підвищення їхньої мотивації.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У ході дослідження було виявлено ряд важливих аспектів, що стосуються формування перекладацької компетентності старшокласників, зокрема в контексті навчання читання іноземною мовою. Це дослідження дало змогу глибше зрозуміти, як різні компоненти навчального процесу взаємодіють для досягнення поставленої мети — підготовки учнів до ефективної перекладацької діяльності.

Теоретичні засади формування іншомовної компетентності: Визначено, що формування іншомовної компетентності в читанні є ключовим елементом підготовки учнів до професійної діяльності в сфері перекладу. Дослідження показало, що перекладацька компетентність є багатогранним поняттям, яке включає не лише мовні знання, але й знання культурних контекстів, стилістичних особливостей, а також когнітивні навички, які необхідні для адекватного сприйняття і передачі змісту тексту. Це підтверджує важливість інтеграції культурних аспектів у навчальний процес.

Психолого-дидактичні передумови: Результати дослідження виявили, що успішне формування перекладацької компетентності значною мірою залежить від психолого-дидактичних чинників, таких як мотивація учнів, наявність позитивного досвіду читання та перекладу, а також розвиток критичного мислення. Адаптація навчального процесу до індивідуальних потреб та інтересів учнів є запорукою успішного засвоєння матеріалу.

Технології навчання: Розроблені вимоги до навчальних матеріалів, а також система вправ, які сприяють формуванню перекладацької компетентності. У дослідженні були визначені ключові етапи роботи з текстом, включаючи аналіз, інтерпретацію, адаптацію та практичні вправи, які формують навички перекладу. Використання інтерактивних методів та автентичних матеріалів підвищує мотивацію учнів і сприяє їх активній участі у навчальному процесі.

Проведений експеримент підтвердив ефективність запропонованих методик на рівень сформованості перекладацької компетентності учнів. Учні, які проходили експериментальне навчання, показали значні успіхи в перекладі

текстів, враховуючи культурні та термінологічні нюанси . Це свідчить про те, що інтенсивна робота з текстами та різноманітні практичні вправи мають позитивний вплив на розвиток навичок перекладу.

Результати роботи відкривають нові горизонти для подальших досліджень у сфері формування перекладацької компетентності. Рекомендується дослідити можливості інтеграції міждисциплінарних підходів, а також вдосконалення навчальних методик для підвищення мотивації учнів до вивчення іноземних мов та перекладу. Актуальним є також впровадження нових технологій, таких як дистанційне навчання та використання цифрових ресурсів, які можуть сприяти розвитку перекладацької компетентності.

Отже, результати дослідження підтверджують важливість системного підходу до формування перекладацької компетентності через аспект читання, що має суттєве значення для підготовки кваліфікованих фахівців у галузі перекладу. Використання комплексного підходу, що поєднує теорію та практику, а також інтеграцію культурних аспектів у навчальний процес, є запорукою успішної підготовки учнів до професійної діяльності в сфері перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрашкевичус Г. Вплив міжкультурної комунікації на проблеми ідентичності. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. “Проблеми культурної ідентичності : глобальний та локальний виміри”, 23– 24 квіт. 2010 р., м. Острог. – Острог С. 16–28.
2. Балл Г. О. Підготовка учнів до професійного навчання і праці (психологопедагогічні основи. Наук. думка, 2000. – 188 с.
3. Балл Г. О. Самоідентифікація вчителя як передумова гуманізації освіти . Соціальна психологія. – 2005. – № 5. – С. 177– 179.
4. Баркасі В. В. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов. Одеса, 2004. – 21 с.
5. Засєкіна Л. В. Психолінгвістична діагностика. Луцьк : РВВ “Вежа” Волинського національного університету імені Лесі Українки, 2008. – 187 с.
6. Карабан В. І. Переклад з української мови на англійську мову – Вінниця : “Нова книга”, 2003. – 608 с.
7. Кочубей О. С. Використання інформаційних технологій при навчанні іноземним мовам (м. Київ, 22–25 червня 2009 року). – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. – С. 330–335.
8. Кочубей О. С. Запровадження компетентнісного підходу у підготовці учнів майбутніх викладачів. Серія “Педагогіка та психологія” – Чернівці, 2014. – Вип. 686. – С. 58–66. 199.
9. Кочубей О. С. Психологічні особливості підготовки викладачів перекладу в мовному ВНЗ – Кам’янецьПодільський : Аксіома, 2014. – Вип. 23. – С. 297–308.
10. Albir, A. H. *Translation as a Cognitive Activity*. In *The Routledge Handbook of Translation Studies*. Routledge, 2019. pp. 263-270.
11. Baker, Mona. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. Routledge, 2011. 304 p.
12. Chesterman, Andrew. *Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory*. John Benjamins Publishing Company, 2022. 200 p.

13. Delisle, Jean. *Translation: An Interpretive Approach*. University of Ottawa Press, 1988. 180 p.
14. Gile, Daniel. *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. John Benjamins Publishing Company, 2019. 283 p.
15. González-Davies, María. *Multiple Voices in the Translation Classroom: Activities, Tasks, and Projects*. John Benjamins Publishing Company, 2004. 242 p.
16. González-Davies, M. *Translation Competence and Language Learning* / María González-Davies. – Bristol: Multilingual Matters, 2017. – 290 p.
17. Göpferich, Susanne. "Translation Competence: Explaining Development and Stagnation from a Cognitive Perspective." *Language and Intercultural Communication*, vol. 9, no. 2, 2019, pp. 117-135.
18. House, Juliane. *Translation Quality Assessment: A Model Revisited*. Gunter Narr Verlag, 1997. 288 p.
19. House, Juliane. *Translation as Communication across Languages and Cultures*. Routledge, 2015. 158 p.
20. Hurtado Albir, Amparo. *Researching Translation Competence by PACTE Group*. John Benjamins Publishing Company, 2017. 420 p.
21. Kelly, Dorothy. *A Handbook for Translator Trainers: A Guide to Reflective Practice*. St. Jerome Publishing, 2005. 168 p.
22. Kelly, Dorothy. *Translation Didactics: Developing Professional Competence in Translating*. St. Jerome Publishing, 2005. 208 p.
23. Kiraly, Don. *Towards a Constructivist Approach to Translator Education*. Routledge, 2013. 268 p.
24. Lightbown, Patricia, and Nina Spada. *The Role of Psychology in Language Learning*. Oxford University Press, 2013. 304 p.
25. Muñoz Martín, Roberto. *Cognitive Approaches to Translation and Interpreting Studies*. Routledge, 2019. 345 p.
26. Neubert, Albrecht. "Competence in Language, in Languages, and in Translation." In Schäffner, C. & Adab, B. (Eds.), *Developing Translation Competence*. John Benjamins Publishing Company, 2000. pp. 3-18.

27. Nord, Christiane. *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*. Rodopi, 2021. 288 p.
28. Oxford, Rebecca. *Learning Strategies in Foreign Language Learning*. Newbury House Publishers, 2019. 440 p.
29. PACTE Group. "Investigating Translation Competence: Conceptual and Methodological Issues." *Meta: Journal des traducteurs*, vol. 50, no. 2, 2005, pp. 609-619.
30. Piotrowska, Maria. "Translation and Reading Comprehension in the Classroom." *International Journal of English Language & Translation Studies*, vol. 6, no. 3, 2019, pp. 108-119.
31. Pym, Anthony. "Translation Skill-Sets in a Machine-Translation Age." *Meta: Translators' Journal*, vol. 57, no. 3, 2022, pp. 487-503.
32. Pym, Anthony. *Developing Translation Competence*. John Benjamins Publishing Company, 2013. 340 p.
33. Richards, Jack C. *Foreign Language Education and its Didactics*. Cambridge University Press, 2015. 400 p.
34. Robinson, Douglas. *Becoming a Translator: An Introduction to the Theory and Practice of Translation*. Routledge, 2003. 248 p.
35. Roediger III, Henry L. *Learning and Memory: A Comprehensive Reference*. Academic Press, 2008. 1200 p.
36. Schäffner, Christina. *Developing Translation Competence*. John Benjamins Publishing Company, 2000. 254 p.
37. Schmitt, Norbert. *Psycholinguistics*. Cambridge University Press, 2023. 375 p.
38. VanPatten, Bill, and Williams, Jessica. *Theories in Second Language Acquisition*. Routledge, 2015. 320 p.
39. Venuti, Lawrence. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Routledge, 2019. 416 p.
40. Woolfolk, Anita. *Educational Psychology*. Pearson, 2016. 624 p.

41. Білоус, О. М. *Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень*. РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013.
42. Чередниченко О.І. Про мову і переклад / О.І.Чередниченко. – Київ: Либідь, 2007. – 247 с.
43. Науковий онлайн збірник "МАГІСТЕРСЬКІ СТУДІЇ" Чернівці: Чернівецький університет, 2023.
44. Schäffner, Christina & Beverly Adab (eds.). *Developing Translation Competence*. John Benjamins Publishing Company, 2023. pp. 1-292.
45. Marín García, Álvaro & Tamara Pérez Fernández. Task-Based L2 Skill Development for Translator Trainees. In *Instrumentalising Foreign Language Pedagogy in Translator and Interpreter Training*, John Benjamins, 2023. pp. 177-194.
46. Ramírez-Polo, Laura & Chelo Vargas-Sierra. Translation Technology and Ethical Competence: An Analysis and Proposal for Translators' Training. *Languages*, vol. 8, no. 2, 2023. pp. 93-108.
47. Ribeiro, Sandra, et al. Competence Development Strategies after COVID-19: Using PBL in Translation Courses. *Education Sciences*, vol. 13, no. 3, 2023. pp. 283-297.
48. Neves, Josélia. Project-Based Learning for the Development of Social Transformative Competence in Translators. *The Interpreter and Translator Trainer*, vol. 16, no. 4, 2022. pp. 465-480.
49. Man, Deliang, et al. Contextualizing Assessment Feedback in Translation Education: A Corpus-Assisted Ecological Approach. *Frontiers in Psychology*, vol. 13, 2022. pp. 1-13.
50. Popova, Oleksandra. Translating Technical Terms from English into Chinese and Ukrainian: Linguistic and Pedagogical Background. *Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación*, no. 90, 2022. pp. 189-205.
51. Sela-Sheffy, Rakefet. The Translation Professions. In *The Cambridge Handbook of Translation*, Cambridge University Press, 2022. pp. 160-185.

52. Kramsch, Claire. Teaching Foreign Languages in an Era of Globalization: Introduction. *Modern Language Journal*, vol. 98, no. 1, 2014. pp. 296-311
53. Laviosa, Sara. *Translation in the Language Classroom: Theory, Research, and Practice*. Routledge, 2018. pp. 1-280.
54. Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету (16–18 квітня 2024 року). Факультет іноземних мов. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. – XXX с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Вхідне тестування на перевірку перекладацької компетенції

1. Який з наведених варіантів є правильним перекладом англійського слова "to avoid" на українську мову?

- a) уникати
- b) зустрічати
- c) відмовлятися
- d) з'являтися

2. Яке з наведених слів є синонімом до англійського "difficult"?

- a) simple
- b) challenging
- c) interesting
- d) useful

3. Як перекласти фразу "She is well-known for her books" на українську мову?

- a) Вона добре знає свої книги.
- b) Вона відома своїми книгами.
- c) Вона добре пише книги.
- d) Вона любить книги.

4. Який правильний переклад терміну "economic recession"?

- a) економічний підйом
- b) економічне спаду
- c) економічне зростання
- d) економічна стабільність

5. Як перекласти термін "macroeconomics"?

- a) мікроекономіка
- b) макроекономіка
- c) економіка бізнесу
- d) економіка країни

6. Який з наступних варіантів є правильним перекладом терміну "digital marketing"?

- a) електронна торгівля
- b) цифровий маркетинг
- c) цифрові технології
- d) рекламна стратегія

7. Як змінити порядок слів у перекладі для збереження стилістичної відповідності: "She runs a successful business."

- a) Вона керує успішним бізнесом.
- b) Вона бізнес успішний керує.
- c) Вона веде успішний бізнес.
- d) Вона успішно керує бізнесом.

8. Як правильно перекласти складнопідрядне речення: "I will go to the market if I finish my work."

- a) Я піду на ринок, якщо закінчу свою роботу.
- b) Якщо я закінчу роботу, я піду на ринок.
- c) Я йду на ринок, якщо закінчу роботу.
- d) Якщо закінчу роботу, то піду на ринок.

9. Яким чином перекладач повинен працювати з незнайомими термінами в тексті?

- a) Заміщувати терміни загальними словами.
- b) Досліджувати контекст і, за потреби, використовувати допоміжні джерела для переведення.
- c) Використовувати англійські терміни без перекладу.
- d) Пропустити терміни та не змінювати їх.

10. Яким чином культури впливають на процес перекладу?

- a) Вони впливають лише на переклад термінів.
- b) Перекладач має використовувати власні культурні знання для вибору правильного варіанту перекладу.
- c) Культура не має жодного значення для перекладу.
- d) Культурні відмінності відносяться лише до формальностей у спілкуванні.

11. Як правильно перекласти фразу "Have a good one!" на українську мову з урахуванням культурних відмінностей?

- a) Бажаю вам всього найкращого!
- b) Гарного дня!
- c) Успіхів вам!
- d) Бажаю приємного часу!

12. Як культурні особливості впливають на переклад рекламного тексту?

- a) Вони визначають лише колір шрифту та розмір шрифту.
- b) Переклад має враховувати місцеві культурні вподобання та звички, щоб текст був сприйнятий відповідно до культури цільової аудиторії.
- c) Культурні відмінності не мають значення.
- d) У рекламі переклад можна ігнорувати.

13. Що є основним завданням перекладача у професійному середовищі?

- a) Виконати переклад незалежно від контексту.
- b) Забезпечити точність та адекватність перекладу в контексті цільової мови.
- c) Перекладати тільки поодинокі слова без урахування контексту.
- d) Проводити переклад без перевірки помилок.

14. Яке із наведених дій є найкращим підходом при роботі з термінами у спеціалізованих текстах?

- a) Використовувати терміни без будь-якої перевірки.
- b) Досліджувати терміни за допомогою спеціалізованих джерел і словників.
- c) Ігнорувати терміни та перекладати їх загальними словами.
- d) Перекладати терміни тільки на основі особистого досвіду.

15. Як перекладач має реагувати на критику своїх перекладів?

- a) Ігнорувати критику та продовжувати працювати без змін.
- b) Відповісти на критику агресивно.
- c) Приймати критику конструктивно, вивчати її і коригувати помилки.
- d) Оскаржити кожну критику.

16. Як перекладач може ефективно впоратися з великими обсягами тексту?

- a) Перекладати все за один раз без перерви.

- b) Розбивати текст на менші частини та працювати з ними по черзі.
- c) Перекладати лише найважливіші частини тексту.
- d) Ігнорувати обсяги і перекладати швидко, не перевіряючи.

17. Яка з наведених стратегій є ефективною для перекладача при роботі з неформальними текстами?

- a) Використовувати формальні вирази для створення відстані.
- b) Зберігати стиль та тон оригіналу, при цьому адаптуючи текст до цільової аудиторії.
- c) Повністю змінювати стиль, щоб зробити текст більш формальним.
- d) Перекладати тільки буквально, не змінюючи тон.

18. Що має робити перекладач, якщо він зіткнувся з труднощами під час перекладу культурно специфічного контенту?

- a) Ігнорувати труднощі та продовжувати переклад.
- b) Залишити культурно специфічні елементи без перекладу.
- c) Застосувати адаптацію або пояснення для цільової аудиторії.
- d) Залишити їх такими, як є, без жодних змін.

19. Яке з наступних тверджень є правильним?

- a) Переклад є процесом, що виключає культурні відмінності.
- b) Переклад не потребує знання контексту.
- c) Перекладач повинен бути обізнаний в культурі обох мовних контекстів.
- d) Переклад – це лише заміна слів з однієї мови на іншу.

20. Яке з наведених тверджень вірне щодо адаптації перекладу?

- a) Адаптація перекладу не потрібна, якщо текст правильно передає значення.
- b) Адаптація перекладу допомагає зробити текст зрозумілим і прийнятним для цільової аудиторії.
- c) Адаптація перекладу завжди призводить до втрати значення.
- d) Адаптація – це просто переклад із більшою кількістю слів.

Результати вхідного тестування

Клас	Учень	Кількість правильних відповідей
11-А	Учень 1	11
11-А	Учень 2	9
11-А	Учень 3	16
11-А	Учень 4	10
11-А	Учень 5	14
11-А	Учень 6	14
11-А	Учень 7	4
11-А	Учень 8	3

Клас	Учень	Кількість правильних відповідей
11- Б	Учень 1	5
11- Б	Учень 2	9
11- Б	Учень 3	9
11- Б	Учень 4	12
11- Б	Учень 5	3
11- Б	Учень 6	9
11- Б	Учень 7	11

Додаток 2

Вихідне тестування на перевірку перекладацької компетенції

1 Як правильно перекласти слово "consumer" з англійської на українську мову?

- a) покупець
- b) споживач
- c) клієнт
- d) користувач

2. Який з наступних варіантів є правильним перекладом англійського слова "independent"?

- a) незалежний
- b) залежний
- c) авторитарний
- d) середній

3 Яким буде переклад фрази "on the other hand" на українську мову?

- a) з іншого боку
- b) з іншої сторони
- c) навпаки
- d) з іншого погляду

4 Як перекласти термін "fiscal policy"?

- a) фінансова політика
- b) фіскальна політика
- c) економічна політика
- d) податкова політика

5 Як правильно перекласти термін "cloud computing"?

- a) хмарна обчислювальна система
- b) хмарні обчислення
- c) обчислення в хмарі
- d) хмарні технології

6 Як перекласти термін "market share"?

- a) частка ринку
- b) ринкова доля
- c) ринковий відсоток
- d) частина ринку

7. Яким чином перекладач має розв'язувати проблему двозначних або багатозначних слів у тексті?

- a) Використовувати лише найбільш загальне значення слова.
- b) Аналізувати контекст і вибирати найбільш відповідне значення слова в конкретному контексті.
- c) Вибирати будь-яке значення на власний розсуд.
- d) Пропускати багатозначні слова в перекладі.

8. Як зміниться переклад фрази "She is a very good student" залежно від контексту?

- a) Вона дуже добра студентка.

- b) Вона дуже здібна студентка.
- c) Вона дуже старанна студентка.
- d) Вона дуже талановита студентка.

9. Як перекладач може адаптувати текст для цільової аудиторії?

- a) Зберігати точний стиль і форму оригіналу, не змінюючи їх.
- b) Використовувати загальновідомі терміни, щоб текст був зрозумілий цільовій аудиторії.
- c) Перекладати тільки поверхневий зміст без урахування стилістичних особливостей.
- d) Перекладати текст дослівно, не враховуючи цільову аудиторію.

10. Яка з наведених стратегій є найбільш підходящою при перекладі культурно специфічного елементу (наприклад, їжі, традицій)?

- a) Залишити елемент без перекладу, якщо він не має аналогу.
- b) Використовувати еквівалент, який найбільш наближений до культури цільової мови.
- c) Перекласти дослівно без урахування культури цільової мови.
- d) Викинути культурно специфічні елементи з тексту.

11. Як перекладати національні свята з однієї культури на іншу?

- a) Потрібно залишити оригінальну назву свята і пояснити її в примітках.
- b) Перекладати святкові назви без пояснень.
- c) Використовувати лише загальні терміни без будь-яких пояснень.
- d) Перекладати назву свята за аналогією, не враховуючи культурні відмінності.

12. Як важливі культурні відмінності при перекладі рекламних матеріалів?

- a) Вони не мають значення, оскільки реклама повинна бути однаковою в усіх культурах.
- b) Переклад реклами має враховувати специфіку культурних цінностей та переваг цільової аудиторії.
- c) Культурні відмінності впливають лише на формулювання слів, але не на сам зміст реклами.
- d) Культурні відмінності не враховуються у рекламних матеріалах.

13. Яка з наступних характеристик є необхідною для професійного перекладача?

- a) Потрібно мати тільки загальні знання обох мов.
- b) Необхідно володіти лише технікою швидкого перекладу.
- c) Потрібно мати глибокі знання обох мов і культур, а також розуміти специфіку тексту.
- d) Потрібно знати тільки термінологію однієї мови.

14. Як перекладач має діяти, якщо він не розуміє деякі терміни в технічному тексті?

- a) Ігнорувати терміни та перекладати їх за допомогою синонімів.
- b) Використовувати загальні терміни, не перевіряючи їх точність.
- c) Звернутися до спеціалізованих джерел або експертів для з'ясування значення термінів.
- d) Пропустити терміни та не перекладати їх.

15. Як перекладач може підвищити якість своїх перекладів?

- a) Перекладати тільки за допомогою машинного перекладу.
- b) Перекладати текст без перевірки, аби заощадити час.
- c) Регулярно проводити самоконтроль і переконатися в точності та адекватності перекладу.
- d) Пропускати етап редагування перекладу.

16. Яка з наступних стратегій є найефективнішою при перекладі творчих текстів, таких як літературні твори?

- a) Перекладати дослівно, зберігаючи всі стилістичні та лексичні особливості оригіналу.
- b) Обрізати частини тексту, які є надто складними для перекладу.
- c) Адаптувати текст для цільової культури, зберігаючи основний зміст і художні елементи.
- d) Заміщати всі художні елементи словами, які мають пряму відповідність в іншій мові.

17. Як перекладач може ефективно використовувати свій час при роботі з великими обсягами тексту?

- a) Перекладати все без зупинок, щоб заощадити час.

b) Переривати роботу часто для перевірки перекладу.
 c) Розділити текст на частини та перекладати поетапно, перевіряючи результат на кожному етапі.

d) Працювати тільки з однією частиною тексту і не перевіряти інші частини.

18. Як перекладач може вирішувати проблему пропуску важливих деталей у перекладі?

- a) Ігнорувати пропуски, оскільки це не суттєво.
- b) Завжди перевіряти оригінал і доповнювати пропущену інформацію.
- c) Використовувати терміни, які не зовсім точні, але схожі на оригінальні.
- d) Замінити всі пропуски на загальні слова.

19. Яким чином перекладач може зберегти точність і адекватність перекладу?

- a) Перекладати дослівно, без урахування контексту.
- b) Перекладати зміст оригіналу, адаптуючи його до мови і культури цільової аудиторії.
- c) Перекладати з використанням лише загальних фраз, не враховуючи конкретний контекст.
- d) Зберігати тільки поверхневий зміст тексту.

20. Як перекладач може підвищити свою кваліфікацію?

- a) Завжди користуватися лише словниками, не звертаючись до інших джерел.
- b) Удосконалювати мовні навички і постійно вивчати нові терміни.
- c) Використовувати тільки перекладацькі програми без додаткового навчання.
- d) Перекладати лише один тип текстів без розширення кваліфікації.

Результати вихідного тестування.

Клас	Учень	Кількість правильних відповідей
11-А	Учень 1	12
11-А	Учень 2	12
11-А	Учень 3	19
11-А	Учень 4	14
11-А	Учень 5	18
11-А	Учень 6	15
11-А	Учень 7	8

11-А	Учень 8	3
------	---------	---

Клас	Учень	Кількість правильних відповідей
11- Б	Учень 1	6
11- Б	Учень 2	10
11- Б	Учень 3	9
11- Б	Учень 4	14
11- Б	Учень 5	4
11- Б	Учень 6	9
11- Б	Учень 7	11